

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 10

XIV aastakäik

1938

Tellimise hind postiga:

aastas . . . 150 senti
6 kuu peale . 75 "
1 " " 15 "
Välismaale aastas 200 s.

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toim.: Tallinn, Toompuiestee
17-a, k. 13. Telefon 448-35.
Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad
ja postiasutused.
Üksiknumber 15 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk. kr. 50.—
1/2 " " 25.—
1/4—12.50 ja 1/8 lhk. " 7.25
Teksti ees — 50% kallim.

Sotsiaalsed olud ja rahva tervis

Kokkuvõte J. S o n i n i referaadist haigekassade päeval 17. sept. 1938.

Vaadeldes praegust ajajärku ja võrreldes seda minevikuga võime julgesti öelda, et teadus on teinud suuri edusamme ja temaga ühes ka tsivilisatsioon. Me võime isegi öelda, et me oleme kultursemad kui meie vanaisad, kuigi viimasel ajal märkame kogu maailmas asju, mis ehk võivad meid viia mõttele kultuurilisest tagasiminekest. Siiski inimlikkus on praegu kaugelt suurem kui paar sajandit tagasi. Siis hoiti niiskeis ja pimedais keldreis kettides mitte ainult vange, vaid ka nõdrameelseid, siis raiuti vargail maha käsi, mõnedel kurjategijate liikidel põletati silmad ja nõiduses kahtlustatud saadeti tuleriidale. Praegu seda enam tsiviliseeritud maailmas ette ei tule. Kui me vaatleme ka töövahekordi, siis on nad praegu kaugelt inimlikumad kui meie vanaisade ajal, rääkimata ajast 100 või 200 aastat tagasi. Vanaisasid saadeti veel vabrikusse 10-aastastena ja isegi nooremata, neid pekseti seal ja sunniti töötama 15 ja rohkem tundi päevas. Põllutöös tegutsevatele vanaisadele anti mõisatallis 25 ja vahel rohkemgi hoopis vitsadega paljale ihule. See kõik on praegu kadunud.

Kuid kas saame nüüd öelda, et olukord oleks nii hea, et paremat meie ei

soovigi? Kas areneb kõik normaalset rada? — Kaugelt mitte! Me ei ole sugugi rahul. Mitte seepärast, et me oleme jonnakad ja virisejad. Ei. Teadus näitab meile, et seisukord on õige halb. Näitab meile osaliselt teedki olude parandamiseks. Kuid meie oleme väga visad seda teed sammuma. Juba XVIII sajandi koidikul Ramazzini kirjutas tähelepanuväärivaid töid haiguste ja sotsiaalolude sõltuvusest. Kuid läks mööda rohkem kui sada aastat enne kui sotsiaalne meditsiin omandas eluõiguse, enne kui arstid hakkasid tunnustama sotsiaalsete tegurite tähtsust. Praegugi meie arvates ei oma tuba nii suurt tähtsust kui ta seda vääraks. Arstiteadus tegeleb praegugi rohkem isikuga kui üldsusega. Me oleme kurnis vähe näinud arstide poolt võitlust urgaste vastu, mida nimetatakse korteriteks, madalate palkade vastu, töökohtade mustuse, korterite ja tubade täistuubituse jne. vastu. Ma ei taha sellega muidugi ütelda, et sotsiaalne meditsiin peaks unustama täiesti üksikisiku. Ka üksikisikuga tuleb tal kokkupuuteid — see on paratamatu. Sotsiaalse meditsiini alaks on sotsiaalsete tegurite vastastikune mõju füüsilisele ja vaimsele tervisele

või inimolevusele. Ta peab neid uurima ja leidma abinõusid nende vastu võitlemiseks. Nagu on olemas koloniaalmeditsiin, mis teeb tegemist troopika miljööst tekkivate eriliste õhtudega inimorganismile, nii võime ütelda, et selle tõttu on olemas ka sotsiaalne meditsiin, et kutselisest, majanduslikust, moraalsest miljööst tekitavad erilised ohud inimesikule. Ühelt kutselt teisele, ühest maakohast naaberriigikonda, abielunaiselt vallalisele emale, seaduslikult lapselt väljaspool abielu sündinule vaadates näeme, et surm kas kiirustab või aeglustab oma käiku. Need on põhjused, mis pärast arstiteadust, nii ärahoidev kui ka raviv, peab olema teadlik ka sotsiaal-teadustest.

Vaatleme lähemalt neid põhjusi, mis teevad inimesi üksteisest erinevateks. Sellele aitab kaasa kõigepealt juba elukoht. Maailmas on kohti, kus elanikke on väga vähe. Loomulik, et neis kohtades ei saa olla mingisuguseid hõlbustusi, mis muudavad inimese elu kergemaks: puuduvad teed, koolid, haiglad, puudub kaubandus, tööstus, põllumundus on algastmel, kõik on tardumuses. Sest ainult mitmesugune kokkupuutumine teistega sotsialiseerib isikut, annab talle arusaamist kollektiivi elust. Kuid teisest küljest mõjub halvavalt isikule ka liiga tihe rahvastik. Linnades, kus rahvast palju, on suur hulk kodanikke surutud kitsastesse korteritesse, kus on vähe valgust ja õhku, aga selle vastu palju inimesi. Olemasolu omab kunstliku, kiiretempolise, ebakindla iseloomu. Perekondlikud ja ühiskondlikud sidemed muutuvad nõrgaks anonüümsuses, kuhu kaob isik: teda ei toetata enam, mille all ta kannatab, ja teda ei hoita enam tagasi, mille all kannatab ühiskond.

Inimest muudab ka see, kas ta elab linnas või maal. Rahvaste olukord, kes elavad suurelt jaolt maal, on sootuks teine kui neil, kes elavad linnades. Ja vahed üksikute maade vahel on suured. Nii elab Venemaal, Balkanil, Aasias jne. inimesi linnades ainult 15% ümber. Meil juba umbes 1/3. Suuremas jaos Lääne-Euroopa rii-

kides elab linnades üle 50% rahvastikust, Inglismaal aga isegi 80% ümber.

Rahvastikule ei jäta mõju avaldamata ka arvuline vahekord aktiivsete ja passiivsete kodanike vahel, mis on üksikutes riikides väga mitmesugune. Meil on aktiivseid 41,8%, Ameerika Ühendriikides on neid 40%, Belgias 42%, Inglismaal 44%, Itaalias 47%, Prantsusmaal 53% ja Saksamaal 57%. N. Venes on aktiivsete % veelgi suurem. Ei ole tähtsusetu ka mitmesuguste kihtide arvuline vahekord passiivses rahvastikus. Passiivne rahvastik koosneb harilikult kutselist tööd mittetegevatest abielunaistest, lastest, töötutest, rantjeedest, töövõimetutest vanadest, invaliididest, pensionäridest, pättidest ja vangidest. Üksikutes riikides on nende kihtide arvulised vahekorrad väga erinevad.

Suurt mõju avaldab ka rahvastiku kutseline jaotus, mis on ka suurelt erinev. Näitena võime tuua, et Bulgaarias tegeleb põllumajandusega 81% rahvastikust, Inglismaal aga ainult 7,5%. Väga tähtsat osa mängib ka arvuline vahekord iseseisvate töötajate ja palgaliste vahel. Ka siin on suuri erinevusi mitmesugustes maa-ades. Aktiivsetest elanikest on meil palgalisi näiteks 51,1%. Saksamaal aga 83% ja Inglismaal isegi 90%.

Kapitalide jagunemine üksikute kodanike vahel avaldab veelgi suuremat mõju kui eespool toodud tegurid. Ka siin on erinevused väga suured üksikute maade vahel. Eesti kohta mul ei ole andmeid. Kui me vaatleme teisi maid, siis näeme, et Ameerikas annab kapital tema omanikele 43% kogu rahvuslikust sissetulekust ja töö 57%. Ameerikas omas 1926. aastal 1% rahvastikust 59% kogu kapitalist, kuna 99% oli ainult 41% kapitalist. 1922. a. lugemise järgi oli 13% rahvastikust 90% kapitalist, kuna ülejäänud 87% rahvastikust pidi leppima 10%-ga. Saksamaal oli 1930. a. 62½ miljonit elanikku, kellel oli varandust 16 miljardi marga väärtuses, s. o. 20% rahvuslikust varandusest, 1½ miljonil kodanikul oli 35 miljardit marka, s. o. 40% rahvuslikust varandusest, ja üle-

jäänud 80.000 isikul teine 35 miljardit marka, s. o. ülejäänud 40% rahvuslikust varandusest. Daanis oli 1932. a. sissetulek 800—5000 krooni 92% maksumaksjatest, 5000—10.000 krooni 6% maksnikest ja üle 10.000 krooni ulatuv aastane sissetulek 2% maksnikest.

See näitab, kui ebaühtlaselt on jagunenud kapitalid kapitalistlikes maades.

Nagu rikkused on jagunenud ebaühtlaselt, on seda ka üks teine tähtis tegur — haridus. Kui meil on peagu kogu rahvas kirjaoskaja, siis on veel neid maid maailmas, kus peagu kogu rahvas on kirjaoskamatu, nagu Hiinas, Indias jne. Kuid ka Euroopas on üksikute maade vahel suur vahe. Parimas seisukorras on Skandinaavia, kelle seisukord on parem ka meie omast, halvimas seisukorras on Balkanimaad. Kui aga vaadelda keskharidust, siis alles näeme kui palju mõned riigid on teistest ees. Nii saab Uus-Meremaal praegu 80% lastest keskhariduse, Ameerika Ühendriikides 50%. Meil on see % ka võrdlemisi suur. Paljudes maades Euroopas on see kaugelt väiksem. Kuipalju lapsi meil saab keskhariduse, on täpselt raske ütelda, kuid rahvaloenduse andmete järgi oli meil keskharidusega rahvast 4,1%. Ameerikas oli see % samal ajal umbes 5.

Kõik need vahed jagavad rahva sotsiaalsetesse klassidesse, kellede seisukord tervise suhtes ei ole sugugi ühtlane. Kuidas eelpooltoodud kihid on jagunenud üksikutes riikides, selle järgi on seisukord ka riikides üksteisest erinev. Enne kui vaadelda vahesid üksikute klasside vahel, vaatleme just viimast — kogu rahvastiku haigestust ja surevust.

Kultuurriikides on see viimasel ajal muutunud väga suurelt. Nii laps, kes tuleb praegu maailma Inglismaal, elab keskmiselt 20 aastat rohkem kui ta vanaisa. Ameerika uurimuste järgi on New-Yorgis inimelu 1910. kuni 1930. aastani pikenenud 9 aasta võrra.

Maades, kus kultuuriline arenemine ei ole teinud edusamme, ei ole märgata muudatusi. Seda näitavad kor-

raldatud uurimused näiteks Egiptuses. Kesk-Aafrikas on seisukord läinud isegi halvemaks, sest euroopa „kultuurikandjad“ on sinna viinud enesega pahesid, mis on rohkem halba mõju jätnud järele kui hügieenilised uuendused on jõudnud asja parandada.

Kõige uuemad andmed suremuse kohta maailmas on meil 1931. aastast. Nende andmete järgi oli suremus 1000 inimese kohta aastas:

1. Uus-Meremaa	8,3
2. Austraalia	8,7
3. Lõuna-Aafrika (valged elanikud)	9,5
4. Holland	9,6
5. Kanada	10,1
6. Saarimaa	10,3
7. Norra	10,7
8. Uruguai	11
9. Am. Ühendriigid	11,1
10. Saksamaa	11,2
11. Daani	11,4
12. Danzig	11,7
13. Island	11,7
14. Šveits	12,1
15. Inglismaa	12,3
16. Argentiina	12,3
17. Rootsi	12,5
18. Luksemburg	13,2
19. Šotimaa	13,3
20. Belgia	13,3
21. Austria	14
22. Läti	14
23. Soome	14,2
24. Tšehhoslovakkia	14,4
25. Põhja-Iiri	14,4
26. Itaalia	14,8
27. Poola	15,5
28. Leedu	15,7
29. Eesti	16,1
30. Prantsusmaa	16,3
31. Ungari	16,6
32. Bulgaaria	16,9
33. Portugal	16,9
34. Hispaania	17,3
35. Ukraina	17,5
36. Greeka	17,7
37. Venezuela	18,6
38. Jamaika	18,7
39. Nõukogude Vene (1928)	18,9
40. Jaapan	19
41. Rumeenia	20,8
42. Guatemala	21
43. Tseilon	22
44. Tšiili	22
45. Salvador	22,1
46. Filipiinid	22,8
47. Briti-India	24,9
48. Egiptus	26,9

Teiste riikide kohta puuduvad andmed.

Kahtlemata on neis mais suremus veelgi suurem, sest vähem tsiviliseeritud riikidest puuduvad andmed, kus ei puudu üksinda statistikakorraldus, vaid puudub ka tervishoiukorraldus. Muide, oleks huvitav teada andmed näiteks Hiinast.

Oludest annab veel parema pildi keskmine elu kestus. Selleks on andmeid küll vähem, kuid paljud maad on seda statistikat teinud juba kaunis pika aja jooksul. Nii teame, et Genti kantonis Šveitsis oli keskmine eluiga XVI sajandil 21 aastat, XVII sajandil 26 aastat, XVIII sajandil 34 aastat ja IX sajandil 39 aastat. Inglismaal oli see 1838.—1854. a. — 41 aastat, 1871.—1880. a. — 43 aastat, 1881.—1890. a. — 45 aastat. 1891.—1900. a. — 46 aastat, 1906. a. 50 aastat, 1911. aastal 53 aastat.

Ameerika Ühendriikides oli keskmine iga 1900. a. 49 aastat; 1910. a. — 51 aastat ja 1920. a. — 55 aastat. Viimased andmed mitmesugustest riikidest (need ei ole täpselt kõrvutatavad, sest need ei käi just samade aastate kohta, kuid üldiselt on need siiski võrreldavad) on järgmised:

Egiptuses 25 aastat, Jaapanis 42 aastat, enne N. Vene Euroopa osas 44 aastat, Poolas 46 aastat, Itaalias 50 aastat, Prantsusmaal 54 aastat, Šotimaal 54 aastat, Põhja-Iiris ja Šveitsis 56 aastat, Saksas 57 aastat, Inglismaal ja Lõuna-Aafrika Ühendriikide valges rahvastikus 59 aastat, Ameerika Ühendriikides 60 aastat, Austraalias, Daanis ja Rootsis 61 aastat ja Uuel-Meremaal 64 aastat. Meil, Eestis, oli keskmine eluiga 1932.—1935. aastatel meestel 53,12 aastat ja naistel 59,60 aastat või keskmine, nagu teistes eelpool toodud riikides, 56,36. Peab liisama, et meie andmed on kõige uuemad, kuna teiste riikide suurema osa kohta käivad andmed on kümnekond aastat vanemad. Nagu uuemad uurimised näitavad, ei ole suremuse andmeid küllalt, et otsusele jõuda ühe või teise rahva tervisliku seisukorra kohta. On palju haigusi, mis inimese teevad töövõimetuks, jättes ta elama. Seepärast tuleb võrdlusel võtta ar-

vesse ka mitmesuguste haiguste sagedust.

Sotsiaalse progressi ülesandeks ei ole üksinda inimeste elu pöördumise varamajest surmast: ta peab ka hoidma ja arendama inimest, et sellega tõsta inimese tootmisvõimet ühelt poolt ja elurõõmu teiselt poolt.

Kui võtame teravaks näiteks Sumatra metsade elanikke, siis me näeme, et 30-aastaselt nad on hambunud vanamehed ja 40-aastaselt juba täielised invaliidid liigeste kangestusega.

Minnes kultuurmaade juure leiame Ameerika Ühendriikide statistikast, et iga kolmas isik kannatab vara või hilja südamehaiguste all, kaasa arvatud ka veresoonte haigused, iga 5—7. isik kannatab tuberkuloosi, iga 10. reuma, iga 12. vähjatõve, iga 10—20. süüfilise ja iga 20. mõne neuroosi või psühhoopaatia all. Iga 22. isik lõpetab oma elu vaimuhaiglas ja iga 24. saab vähimalt ühe suurema vigastuse oma elu jooksul.

Juba 1888. aastal ütles prantslane Jules Rochard: „Kõik kulutused, mis on tehtud kaalutult tervishoiuks, on kokkuhoiuks; ei ole midagi kahjulikumalt kui haigus, välja arvatud vast surm; kõikidest raiskamistest on kõige ruineerivam inimese elu raiskamine.“

Uuem statistika näib tõendavat Rochard'i ütlust. Saksamaal on Freudenberg välja arvestanud, et käesoleva sajandi algul haigused maksid Saksamaale 3,2 miljardit marka ja inimkapital, mis läks kaduma surmaga, ulatus 10,5 miljoni margani aastas. Inimkapitaliks nimetatakse inimese tootmisväärtust. Vastavalt tootmisväärtusele arvestatakse ka haiguste läbi tekkinud kahjusid. Nii on välja arvestatud, et Prantsusmaal tekib tuberkuloosi läbi aastas 15 miljardit franki kahjusid. Ameerika Ühendriikides suguhaigused maksavad Saint-Louis osariigis igale elanikule aastas 2 dollarit. Vaimuhaigused toovad Ühendriikidele kahju aastas 208 miljonit dollarit haigete eest hoolitsemisega ja 534 miljonit dollarit kadumaläinud toodangu läbi.

Inglismaal tekib Freeman tle'i arutuste järgi aastas haiguste läbi rahvale kahju 300 miljonit naelsterlingit ja Ühendriikides Homes Folks arutuste järgi üle 15 miljardi dollari.

Inglismaa rahvuslik sissetulek on aastas 3800 miljonit naela ja Ameerika oma 90 miljardit dollarit. Seega läheb Inglismaal haiguste läbi kaduma 8% ja Ameerika Ühendriikides 17% rahvuslikust sissetulekust. Et haiguste ärahoidmine on palju odavam kui ravimine, selle kohta võib tuua palju näiteid. Nii maksab 50 lapse vaksineerimine difteriidi vastu nii palju kui ühe haige lapse ravimine. Tiisikushaigete vanemate lapse kasvatamine terves perekonnas maksab neli korda vähem kui ta ravimine pärast nakatust, kusjuures ravimise resultaadid ei ole sugugi kindlad. Armand Dellile kalkulatsioonide järgi on kasulikum ehitada urgaste asemele vaestele inimestele terved korterid kui nende urgaste läbi saadud tiisikust ravida.

Metropolitan Life Insurance Co kulutas 1909. aastast kuni 1927. aastani 32 miljonit dollarit oma kindlustatute keskel teadmiste levitamiseks hügieeni kohta. Seeläbi suurenes vähenes kindlustatute seas niivõrd, et ühing sai kokku hoida 75 miljonit dol-

larit. Seega puhaskasu nende kulu- tuste läbi 134%.

New Yorgi linnale läks East Harle- mi linnaosa tervise tsentrumi ülal- pidamine 10 aasta jooksul maksma 300.000 dollarit. Võrreldes naaber- rajoonidega selle aja sees säilitati 2000 inimelu. Nende majanduslik väärtus oli 20 miljonit dollarit (Wid- demer).

Los Angeles'i sanitaarkulud olid 1920. kuni 1931. aastani 6.700.000 dol- larit. Nende läbi saadi vähendada laste suremust, suremust rōugetesse, difteriiti, tüüfusse ja tuberkuloosi nii- võrd, et rahvamajandusele arvati sel- lega võidetavat 45 miljonit dollarit. Niisuguseid näiteid võib tuua palju. Eriti teravaid ja selgeid tõendusit too- dud väidete kohta annavad tervishoiu teenistuse sisseseadmised troopika- maadel. Näitena võiks tuua kas või Panama kanaali kaevamise lugu. Neegrite suremus läks nii suureks, et näis võimatu olevat töötada. Ka val- geid haigestus ja suri ebanormaalselt palju. Võeti ette kanaali tsooni ter- vendamise tööd dr. Gorgase ju- hatusel. Resultaadid olid silmanähta- vad. Endisega võrreldes säilitati 71.000 inimelu ja hoiti kokku 80 mil- jonit dollarit.

(Järgneb.)

Töölise õnnetuskindlustus vajab reformi

V. Luksapp'i referaat haigekassade päeval 18. sept. 1938.

Meil praegu kehtivad tööstustöölise nii õnnetusjuhtumite kui ka haiguste vastu kind- lustamise seadused on pärit Vene monarhist-liku valitsuse ajast. Mõlemad seadused kuuluti välja 20. juunil 1912. a.

Õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise sea- dus on teostamist leidnud kinnitatusühisuste kaudu, millede valitsemine on täieliselt töö- turite käes. Haiguste vastu kindlustamist on teostatud haigekassade kaudu, millede valitse- mine Eesti iseseisvuse aja kestes on täieliselt kassaliikmete käes.

Nii on need kaht liiki, kuid ühesuguseid sihte taotlevad asutused alatises kontaktis, kahjuks mitte ilma lahkkelideta, töötanud üle 26 aasta.

Nüüd on akuutselt päevakorral haiguskind- lustuse seaduse reform, mis loodetavasti teos- tatakse lähimas tulevikus. See reform töötab

tuua enesega kaasa põhjanevaid muutusi ja uuendusi nii haiguskindlustuse ulatuse kui ka haigekassade konstruktsiooni alal.

Õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise sea- duse reformist aga pole senini midagi kuulda olnud. Ometi ei tohiks kahtlust olla, et ka see seadus 26 aasta jooksul on iganenud ja kaugeltki enam ei vasta praeguse aja Eesti sotsiaalsetele nõuetele.

Minu referaadi ülesandeks on põhjendada meil praegu kehtiva õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse ümberkorraldamise vajadust.

Üheks olulisimaks puuduseks praegu keh- tivas õnnetuskindlustuse seaduses on asjaolu, et seadusega pole lahendatud vigasaanu töö- võimekaotuse protsendi kindlaksmääramiseks arstliku ekspertiisi korraldamise küsimus.

Vigasaanu on asetatud selle poolt täiesti kinnitusühisuse meelevalle alla sellega, et töövõimekaotuse protsendi kindlaksmäärajad on sageli kinnitusühisuse usaldusarstid, kes saavad kinnitusühisuselt palka.

On olnud küllalt juhtumeid, kus kinnitusühisus ei ole rahul ravija arsti poolt kindlaksmääratud töövõimekaotuse protsendiga ja vigasaanu kutsutakse Tallinna kinnitusühisuse usaldusarstidest moodustatud komisjoni. Teada olevail juhtumel on komisjon peaaegu alati vähendanud ravija arsti poolt määratud töövõime kaotuse protsendimäära.

Mõned töölised Rakvere haigekassa ringkonnast, kes on käinud selles komisjonis, räägivad, et neid on koheldud mitte kui õnnetusjuhtumi tagajärjel kannatada saanud, vaid kui simulante. Vigastatud liiget väänatud ja katsutud nii tugevasti, et on tulnud kannatada suurt füüsilist valu.

Vigasaanute huvide kaitseks on vajaline luua õnnetuspensionide peakomisjon, nagu see on ette nähtud põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduses § 43. Peakomisjoni peaksid kuuluma töölise kutseühingute poolt nimetatud töölise esindajad ja arst.

Peakomisjoni ülesandeks oleks läbi vaadata ja otsustada kaebusi, mis vigasaanute poolt esitatakse ravija arsti või kinnitusühisuse usaldusarstidest moodustatud komisjoni otsuste vastu.

Edasikaebamise võimaluse loomine omab erilise tähtsuse veel selles mõttes, et vigasaanu on uue töövõimekaotuse suuruse hindamise tabeliga ja juhistega asetatud märksa halvemasse seisukorda senisega võrreldes.

Kui uut töövõimekaotuse kindlaksmääramise tabelit kõrvutada eelmisega, mille kehtivus lõppes 1. 3. 38, siis selgub, et kindlustatute, s. o. töölise, ihuliikmete ja kehaosade tähtsus ja väärtus on suuresti langenud. Langenud, hoolimata sellest, et töö tempo, töö pinge ja nõudlikkus töö kvaliteedi suhtes on märksa tõusnud, mis peaks suurendama ka töölise üksikute ihuliikmete osatähtsust üldises organismis. Imelikul kombel aga selgub vastupidist. Toon mõned võrdlused:

Pöidla kaotust paremal käel hinnati varem 30%, nüüd 25%. Parema käe nimetissõrme kaotust — varem 25%, nüüd 20%. Parema käe kõikide sõrmede kaotust — varem 75%, nüüd 65%. Parema käe kaotust randmeni varem 75%, nüüd 65%.

Esialgu näib, et suurt vahet ei ole — ainult 5 kuni 10 protsenti, kuid pensioni suurusele mõjub see kuni 20 ja rohkem protsenti vähendavalt.

Kindlustusühisused saavad uutest juhistest ja tabelitest majanduslikult suurt kasu, kuid kindlustatute sotsiaalne olukord on selle tagajärjel muutunud märksa halvemaks.

Kui kassaliige haigekassa otsusega rahul ei ole, siis on tal võimalus kaebusega esineda kindlustusametis ja oma õiguste jaluleseadmiseks kasutada tööinspektori nõu ja kaasabi, olles selle juures vabastatud igasugusest maksukohustusest. Kindlustusametil on õigus haigekassa otsused, mis ei ole kooskõlas seaduse või põhikirjaga, tühistada.

Kindlustusühisuste otsused aga ei kuulu üldse järelevalve korras tühistamisele, just kui need asutused oleksid ilmeksimatud. Kui vigasaanu leiab, et kindlustusühisus pensioni määramise otsusega tema vastu on ülekohtune, siis on tal ainuke võimalus pöörduda tsiviilnõudega kinnitusühisuse vastu kohtus. Sealjuures pole seaduses mingisuguseid soodustusi ette nähtud ei kohtulõivudest vabastamiseks ega ka juriidilise nõuande tasuta võimaldamiseks. Peaks küll selge olema, et õnnetusjuhtumi tagajärjel invaliidiks jäänud töölisel puuduvad ainelised võimalused kinnitusühisusega protsessimiseks, missugune olukord asetab vigasaanu abitusse seisukorda.

Siinjuures on huvitat märkida, et seadus asetab töösturi märksa paremasse seisukorda vigasaanutega võrreldes. § 466 järgi on igal kinnitusühisuse osanikul (s. o. töösturil) õigus ühisuse peakoosolekule juhatuse vastu kaebusi esitada kaebajale kuuluva ettevõtte kohta kinnituskasude väljaarvamise põhijoonte võõrrii käsitamise üle. Peakoosoleku otsuste peale võib edasi kaevata kinnitusnõukogusse.

Ka vigasaanute õigustatud nõudmiste rahuldamine peaks sündima lihtsustatud korras. Kõige otstarbekohasem oleks, kui niisugused kaebused läbi vaadataks ja otsustataks kindlustusametis kaebaja töökoha järgi.

Kindlustusametid teatavasti käsitlevad küsimusi mitte ainult vormilisel küljest, vaid tungivad tööinspektori (kindlustusameti aruandja) juurdluste kaudu põhjalikult asja sisse nii, et kaebaja õigused jalule seatakse.

Kindlustusühisused maksavad praegu vigasaanuile pensione maksimaalselt kaks kolmandikku kannatanu aastateenistusest, kui on tegemist täielise töövõimekaotusega, mille arvestamise juures võetakse alamääraks mustatöölise kohta kindlaks määratud keskmine teenistussumma. Erand on tehtud vaid neile vigasaanuile, kes tööõnnetuse tagajärjel on kaotanud mõistuse, nägemise, mõlemad käed või jalad või vajavad täielist kõrvalist hooldamist, s. o. kes ei suuda omal jõul täita ise oma elulisi funktsioone, — ainult neile on ette nähtud pension täielise tööta suurus.

Praegused pensionimäärad on väikesed ega suuda rahuldada vigasaanud töölise minimaalseidki elunõudeid, arvestades eriti veel seda, et töölise palgaolud võimaldavad vaevalist äraelamist. Kahe kolmandiku suurune pension osutub hoopis väheks.

Sotsiaalkindlustuse asutus seisab ainult siis oma ülesannete kõrgusel, kui ta suudab kindlustatule säilitada sotsiaalolukordadest tingitud hädade ajaks (haigus, invaliidsus, tööpuudus, tööõnnetus jne.) sama elatustaseme, mis kindlustatud on saavutanud täie tervise juures oma kutsealalist tööd tehes. Elatustaseme säilitamiseks on aga esimene ja tähtsaim nõue — toetusraha olgu võrdne kannatanu keskmisele teenistusele.

Üks viimaseid Sotsiaalministeeriumi poolt koostatud haiguste vastu kindlustamise seaduse projekte näeb ette võimaluse haigestunud kassaliikmele maksa toetusraha senise kahe kolmandiku asemel kuni 90% keskmisest teenistusest. Sellest nähtub, et seaduseandlus taot-

leb sotsiaalkindlustuse arendamist ajakohasele tasemele, et saavutada rahvamassides rahulolutunnet.

Seega ka õnnetusjuhtumi tagajärjel vigasaanu on õigustatud nõudma ja saama raviaja kestes toetusraha ja täielise töövõimekaotuse korral pensioni samal määral, mis ta oleks teeninud tervena tööl olles. Osalise, töövõimekaotuse korral saab ta muidugi vastava osa täispensionist.

Kõige olulisemaks puuduseks seaduses tuleb aga lugeda asjaolu, et kindlustatuile, s. o. töölisile, pole võimaldatud kinnitatusühisuste juhtimisest osa võtta, mispärast õnnetuskindlustuse praegune organisatsioon jätab väga palju soovida.

Kui organisatsioon on puudulik, siis ei pääse ka parim seadus ühiskonnas mõjule, kuna aga hea organisatsioon võib ka ajast mahaäänud ja puuduliku seaduse alusel väga palju head korda saata. Pean aga ka kohe juure lisama, et head organisatsiooni võib saavutada ainult siis, kui pääseb maksusele põhimõte, et organisatsioonis (ükskõik missuguses) võivad tegevad olla vaid need ringkonnad, kes eesmärkide ja sihtide eest on võidelnud, millele elluviimiseks on antud seadus ja loodud organisatsioon.

Õnnetuskindlustuse organisatsioon on meil töösturite kätes. Kas on meil põhjust ütelda, et töösturkond on sotsiaalkindlustuse aate kandja, on sotsiaalkindlustuse liikumise eestvedaja ja seda kas või õnnetuskindlustuse alal? Kahjuks ei.

Kui tutvuda ja süveneda lähemalt Eesti Tööliste Kinnitatusühisuse tegevusse, siis selgub meile nii mõndki, mis on otse vastolus kindlustatute huvidega. Selgub isegi sääraseid nähtusi kindlustatute kahjuks, mis on vastolus seadusega.

Et tõendada oma väite objektiivsust ja iseloomustada kinnitatusühisuse tegelaste suhtumist õnnetuskindlustusse, toon mõned väljavõtted E. T. Kinnitatusühisuse ringkirjadest, mis ühisuse poolt laiati saadeti tööstusettevõttele, ja ka väljavõtteid Kinnitatusnõukogu üldkoosoleku protokollidest.

Ringkirjas 15. apr. 1924. a. E. T. Kinnitatusühisus palub oma liikmeskonda, s. o. tööstureid, õnnetuskindlustusmaksuga leppida kui paratamatusega ja põhjendab preemiamaksu alandamise võimaluste puudumist, mainides muuseas järgmist:

1) Nõndanimetatud Kerenski seadus on haigekassale õiguse annud haigetele ka püüa-päevade eest tasu maksa. Sellest õigusest on haigekassad kinni pidanud ja niiviisi loomulikke kulusid $\frac{1}{6}$ võrra kergendanud.

2) Kinnitatusühisuse maksud on koormatud asjaolu tõttu, et vigastatud isikud ka kõige väiksemast õnnetusest katsuvad endile kasu saada ja sellepärast päevade hulk, mille eest meie (s. on kinnitatusühisus) peame tasu maksa, ühtelugu kasvab.

3) 1923. a. augusti seaduse (Riigi Teataja nr. 106) muudatused nõuavad, et vigastatute aastateenistuse ja pensioni väljaarvamisel endise 280 päeva asemel 295 tööpäeva võetaks.

Selle tõttu kasvavad pensionid umbes 5% võrra.

4) Seaduse määrus, et pensionääridele, kelle aasta sissetulek on vähem teatavast kinnitatusametist poolt kinnitatud alammäärast, tuleb pensioni suurus välja arvata tähendatud alammäärast põhjal.

5) Seaduse määrus lisapensionist asjus (Riigi Teataja nr. 1/2 — 1923), mille järgi eelmiste aastate pensionääridele, kes on 35 ja rohkem protsenti tööjõust kaotanud, pensioni kõrgendatud määral tuleb maksa. Selle seaduse kahjulikkus on pikemalt kirjeldatud Eestimaa Vabrikantide Ühisuse märgukirjas valitsusele.

6) Arstimiskulude tõusmine endise ajaga võrreldes.

7) Viimasel ajal on maksma pandud määrus, mille järgi ka väiksemad ettevõtted peavad töölisi kinnitama õnnetuste vastu.

Eeltähendatud korralduste ja seaduste muudatuste vastu, mis kinnitatusühisusele uusi raskusi sünnitavad, on vabrikantide ühisuse valitsuse ees mitmel korral häält tõstnud, kuid kahjuks ilma tagajärgedeta. Silmas pidades praeguse aja voolusid, peab tunnistama, et siin asja paranemiseks väga vähe lootust on.

Nagu sellest ringkirjast nähtub, valitsuse ja seaduseandluse asutused püüavad kergendada õnnetusjuhtumite läbi vigasaanud ja töövõime kaotanud tööliste elu, kuid kinnitatusühisuse püüab vabrikantide ühisuse kaudu seda kõigiti pidurdada.

Kindlustusnõukogu 7. nov. 1927. a. koosolekul Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Valitsus päris seletust tööstusliku töö seaduse § 406 käsitamise kohta, mille juures tuuakse järgmist ette:

„Tööstusliku töö seaduse § 406 näeb ette, et pensionääride soovil ka kinnitatusühisuse nõusolekul võivad pensionid ühekordsete väljamaksudega asendatud saada, kui aastane pensioni summa ei tõuse üle 15% vigasaanud isiku aastastest töötasust. Nimetatud ühekordne väljamaks arvatakse sama § p. 1 alusel nii, et aastane pensionimäär kasvatatakse kümnele. Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Valitsuse arvates ei vajaks § 406 mingit seletust, kuna tema mõte on täiesti selge, kuid Eesti Tööliste Kinnitatusühisus ei näi arvestavat Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Valitsuse seletusega, sest sageli on kordunud juhtumised, kus esinetakse kaebustega ministeeriumi ees, et kinnitatusühisus pakub vigasaanule pool kuni kolmveerand neile kuuluvast 10-aastasest pensionist, võttes sealjuures vigasaanult allkirja, et viimasel kinnitatusühisuselt vigastuse eest kahjutasuna enam midagi nõuda ei ole. Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Valitsus leiab, et sarnane kinnitatusühisuse teguviis on täiesti lubamata...“

Toodud väljavõtted protokollidest on küme ja rohkem aastat vanad. Kuid tõenduseks, et vahepeal pole õnnetuskindlustuse olukord mitte sugugi paranenud, vaid viimasel ajal isegi halvemaks muutunud, toon väljavõtte 1. jsk.

tööinspektori ringkonna Kindlustusameti ühest õige hiljutise koosoleku protokollist (4. VIII 38). Sellel koosolekul arutati Tallinna Ühise Haigekassa juhatuse kaebust Eesti Tööliste Kinnitusühisuse tegevuse peale tööõnnetuse läbi vigasaanud haigekassa liikmete ravimisse segamises enne 13. nädala möödumist. Kindlustusameti protokollist selgub muuseas järgmist: „...Aruandja kannab ette Tallinna Ühise Haigekassa juhatuse avalduse 2. aug. 1938. a. nr. 751 — 1, milles haigekassa juhatus juhib 1. jsk. tööinspektori tähelepanu asjaolule, et Eesti Tööliste Kindlustusühisus korduvalt ja põhjendamatult on seganud ja segab end tööõnnetuste läbi vigasaanud kassaliikmete ravimisse enne 13. nädala möödumist, arvates tööõnnetuse päevast, tehes selle aja sees korraldusi tööõnnetusabirahade maksmise kohta, kutsudes vigasaanuid Eesti Tööliste Kindlustusühisusse arstlikule järelevaatusele, tunnistades haigekassa ravivate arstide poolt tehtud diagnoosid vääradeks jne., hoolimata sellest, et 1. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusamet 10. nov. 1937. a. kassaliikme E. Allesfelt'i kaebuses on seletanud, et haigekassale ei ole kohuslikud Kindlustusühingu ettekirjutused vigasaanu ravi ja abirahade suhtes esimese 13. nädala jooksul, arvates õnnetusjuhtumi päevast. Sellane vahelesegamine häirivat tööõnnetusel vigasaanud kassaliikmeid, valmistades viimaseile asjatuid sekeldusi, kui ka segavat haigekassa tegevust ravi korraldamisel ja abiraha maksimisel. Tõenduseks on ühe konkreetse juhtumina sellasest Kindlustusühingu vahelesegamisest toodud ette juhtum vigasaanud kassaliikme Erik Beldsinskyga, kelle värske songa, mis on tõendatud operatsiooni andmetega, Kindlustusühing on 36 päeva pärast õnnetusjuhtumit tunnistanud sünnipäraseks songaks. Haigekassa juhatus palub Eesti Tööliste Kindlustusühisust korrale kutsuda ja Kindlustusühisuse tähelepanu juhtida asjaolule, et haigekassa liikmete ravimine on haigekassa ülesanne ja Kindlustusühisuse vahelesegamine vigasaanud kassaliikmete ravimisse enne 13. nädala möödumist, arvates tööõnnetuse päevast, on lubamatut... Aruandja (s. o. tööinspektori — V. L.) seletusel on juhtumid, kus Tallinna ühise haigekassa ja Eesti Tööliste Kindlustusühisuse vaheliste lahkarvamiste pärast tööõnnetustel vigasaanud kassaliikmed, kes nende lahkarvamiste tõttu on sattunud kannataja ossa, tööinspektsiooni abi ja oma õigustele kaitset otsima tulevad, väga sagedased ja et sellased juhtumid on sagenenud eriti viimasel ajal...“

Ei ole kahtlust, et tuleb üksikuid juhtumeid liialdamisi ja õigustamata sammete kasutamisi ka kinnitusühisuste arvel. Kuid võimalikud liialdamise juhtumid ei õigusta korralduste tegemist, mis riivavad kõikide kindlustatute seaduslike õigusi ja tekitavad raskusi ka õigete, neile seadusega kindlustatud, sammete saamist.

E. T. Kinnitusühisus aga ei väsi manitsemast küll ringkirjades, küll aastaaruannetes, et töödejuhatajad püüaksid leida põhjusi punaste abirahasaamislehtede väljaandmisest keeldumiseks.

Säärased manitsemised toovad kahtlemata endaga kaasa omajagu sekeldusi ja arusaamatusi, sest E. T. Kinnitusühisus oma ringkirjade lõpus hoiatab, et kui töödejuhataja on punase lehe tööliisile ekslikult välja annud, siis selle põhjal maksetud abiraha nõutakse sisse ettevõtetelt. Ja et mitte eksida, siis on ettevõtetel kõige kindlam punaseid lehti üldse mitte välja anda. Nii luuakse olukord, et töö juures vigasaanud peavad endile haiguslehte paluma, nuruma, millega kannatanu asetatakse kerjaja olukorda, mis aga mõjub inimese enesetundele väga halvasti.

Ajalehtedest võisime hiljuti lugeda, kuidas Eesti Kiviöli kaevanduses ähvardab vallandamine kõiki neid töölisi, kes üle kolme korra aastas töö juures saavad vigastada; võisime veel lugeda, kuidas samas kaevanduses minöörid keelduvad kaevureilt õnnetusjuhtumi teadaandeid vastu võtmast, kuidas üks minöör kaevurile, kes sai vigastada kaeviku laest allavarisenud kivitükkide läbi, soovitanud simuleerida hoopis teissugust õnnetust, mida kaevur ka teinud. Iga õnnetusjuhtumi registreerimise eest arvestatavat minööridele kuuluvast preemiast teatud protsent maha, mille tagajärjel väheneb minööri teenistustasu suurus.

Ajalehtede sõnumeist võis ka aru saada, et need omapärased, senitundmatud ja ainulaadsed vahendid tööõnnetuse „vältimiseks“ on leiutatud kinnitusühisuse mõjutusel. Kindlustusmaksu tariifide kohaldamise alused võimaldavad kinnitusühisuste juhatustel suurendada või vähendada kindlustusmaksu määra. Seega võib ühte ja samasse kardetavusklassi kuuluvaid käitsi maksustada mitmesugusel määral.

Missuguse ilme võtaks meil õnnetuskindlustus, kui töösturid üle riigi kõikjal hakkaksid vallandama neid töölisi, kelledega aastas peaks juhtuma üle teatud arvu vigastusi? Kas mitte tööterrori ilme?

Kuukirjast „Eesti Statistika“ nr. 188/189 — 1937. a. võib kindlustusühisuse kohta lugeda järgmist:

„Vaadeldes üksikasjaliselt tööõnnetuste vastu kindlustusseltside kulusid, ei saa jätta märkimata, et tööõnnetuste vastu võitlemisele ei ole kindlustusseltside poolt osutatud senini väärilist tähelepanu. Tööõnnetuste ärahoidmiseks on 1936. a. vaid Eesti Tööliste Kinnitusühisus kulutanud 11,1 tuh. kr., kuna kindlus-

tusselts „Ühisoma“ ei ole selleks üldse kulutisi teinud. Pidades silmas asja tähtsust, tuleb selleks seninitehtud kulutusi lugeda äärmiselt nappideks. Kindlustusseltside 1936. a. kuludest moodustasid need alla 1%. Tulevikus peaks selleks kindlasti tegema suuremaid kulutisi, võttes eriti arvesse tööõnnetuste sageduse tõusvat tendentsi. Erilist tähelepanu tuleks osutada tööõnnetuste seisukohalt ohtlikumatele aladele, nagu põlevkivitööstus, ehitustööstus jne., kus õnnetuste sagedus on kõrge ja kus tihti tuleb ette raskemaid vigastusi. Sellised kulutised peaksid end tasuma juba ainuüksi kindlustuskulude seisukohalt, rääkimata üldisest rahvamajanduslikust kasust, mida võib saavutada tööõnnetuste ärahoidmisega. Tööõnnetuste tagajärjel vigasaa- nuile ja nende perekondadele abi korraldamise kõrval peaks võitlus tööõnnetuste vastu olema kindlustusseltside tähtsamaks ülesandeks. “

Selgitustööga, tööõnnetuste põhjuste uurimisega, ilmnenuid põhjuste kõrvaldamiseks abinõude leiutamise ja jne. tuleb võidelda tööõnnetuste vastu. Kahjuks kindlustusseltsid töösturite juhtimisel pole sel alal suutnud näidata leidlikkust.

Kindlustusseltsid maksavad vigasaa- nuile pensione, kuid nad peaksid pealeselle tundma huvi ka selle vastu, kuidas pensionärid saadud pensionidega suudavad endid elatada. Oleks tähtis uurida pensionäride elutingimusi ja raskustes vaevlevate elusaatu- st kergendada varjupaikade ehitamisega, missugune võimalus seaduses on ette nähtud. Raskusi selleks ei tohiks olla, kuna kindlustusseltside seisvad rahasummad ulatuvad 350 miljoni sendini. Võimalusi on, kuid neid ei kasutata.

Töösturite ainuõigust kindlustus- seltside valitsemises õigustati 26 a. tagasi seaduse väljakuulutamisel selle- ga, et kindlustusmaksude tasumise raskus lasuvat ainult töösturite õlgadel, kuna kindlustatuil ehk palgalisil sellega midagi ühist ei olevat. See- pärast ei olevat töölisil ka õigust kaa- sa rääkida tööõnnetuste vastu kind- lustamise korraldamisel.

Ka praegu püsivad töösturite ring- konnad samal seisukohal, mis aga on ekslik ja on juba ammu põhjalikult ümber lükatud.

Tõeliselt ei maksa tööstur oma pu- haskasuosast mingisuguseid makse, ei sotsiaalkindlustuse, ei muiks otstar-

beiks, vaid need tasutakse kaubatar- vitajate poolt, sest kõik maksud kal- kuleeritakse töösturi poolt kauba hin- nale juure, nagu muudki tööprotses- siga ühenduses olevad kulud — toor- materjalid, kütteained, transpordi- kulud jne.

Maksud sotsiaalkindlustuse otstar- beks aga ei ole midagi muud kui töö- lise palgaosa, mis seaduseandlikul teel reserveeritakse tema ülalpidamiseks neil aegadel, mil ta sotsiaalolukorrast tingitud põhjusil palgalist tööd ei saa teha (tööõnnetus, haigus, invaliidsus, tööpuudus jne.). Maks sotsiaalkind- lustuse otstarbeks on samasugune töö- lise palgaosa või teenistustasu, na- gu seda on töölisel töösturi poolt või- maldatav korter, küte, valgustus, riie- tus, ülalpidamine jne., mis küll vormi- liselt antakse tasuta, kuid tegelikult on siiski tasuline, kuna tööline selle eest peab leppima sedavõrd väiksema sularahas maksetava palgaga.

Töölisil on nii sisuliselt kui ka mo- raalselt täieline õigus nõuda, et ka neid lastaks tööõnnetuste vastu kind- lustamise korraldamise juhtimisele.

Kui süveneda õnnetuskindlustuse statistikasse, siis tahes või tahtmata peab jõudma seisukohale, et õnnetus- kindlustuse teostamine meie oludes ei vaja üldse eriorganisatsiooni.

Eesti Tööliste Kinnitusühisuse ja kinnitusselts „Ühisoma“ 1937. a. aru- annetest selgub, et nimetatud aastal oli kindlustatute arv 93.715. Sellest arvust on 84% kindlustatud Eesti Tööliste Kinnitusühisuses ja 16% kindlustusseltsis „Ühisoma“.

E. T. Kinnitusühisuse 1937. a. aru- andest selgub, et õnnetusjuhtumite üldarv aasta jooksul oli 15.375. Neist juhtumeist lõppes vigasaa- nu surma- ga 31 ja osalise töövõime jääva kaotusega 511. 14.833 juhtumil ehk 96,6% vigasaa- nuid paranes täieliselt, s. o. oli ainult ajutiselt töövõimetu.

Kindlustusselts „Ühisoma“ aruande järgi oli õnnetusjuhtumite arv 1937. a. 1516, neist arvati 54 pensioni alla, ku- na üks vigasaa- nu suri. Seega 1461 õnnetusjuhtumit ehk 96,3% üldarvust lõppes vigasaa- nu täielise paranemi- sega.

Kõiki õnnetusjuhtumi tagajärjel kannatada saanud raviti haigekassade poolt ja nad rahuldati abirahadega haigekassade kaudu, välja arvatud väike osa, kes ei kuulu haigekassade alla. Seega 96,5% vigasaanuist, kes täieliselt paranes, üldse ei puutu kokku kindlustusühisustega ja paljud neist ei saa isegi teada kindlustusühisuste olemasolust ja sellest, et neile abiraha makseti kindlustusühisuse arvel.

Ainult 3,5% vigasaanuist, kes ei saa tagasi endist töövõimet, keda küll ravitakse haigekassade poolt ja kellele ravija kestes antakse haigekassade kaudu toetusraha, kuid kellel tekib õigus pensioni nõudmiseks, astub otsekohesesse ühendusse kindlustusühisustega.

Nii et tegelikult suurem, kaugelt suurem, osa õnnetuskindlustuse teostamise koormast lasub juba praegu haigekassadel.

Ja selle väikese osa tööõnnetuste vastu kindlustamisest ühenduses pensionide maksmisega, mida kindlustusühisused teostavad vahenditult, s. o. mööda minnes haigekassadest, võiks otstarbekohasuse mõttes vabalt anda haigekassade, õigemini tulevaste ringkonna kindlustuskassade, korraldusse ja määrata likvideerimisele praegu tegutsevad kindlustusühisused. Selle tagajärjel ei suurene nimetamiseväärset haigekassade praegune töökoormatus ega ka valitsemise kulud, küll aga jäävad ära kohtuprotsessid ja igasugused kirjavahetused, aruandmised ja vaidlused haigekassade ja kindlustusühisuste vahel ja, mis peasi, jääksid ära kindlustatute vintsutamised.

Pensionide määramiseks on haigekassadel olemas jooksva asjaajamise korras täpsed palgaandmed, missugused kindlustusühisused peavad hankima endile pensioni määramisel igal üksikul juhtumil. Kindlustusmaksude normeerimiseks on haigekassadel olemas ettevõtete poolt töölisile maksetud palgaandmed ka juba praegu jooksva asjaajamise korras. Seega vabaneksid ettevõtjad teadeteandmisest kinnitusühisusile.

Töövõimekaotuse protsendi kindlaksmääramiseks on haigekassadel

olemas vastavad arstlikud komisjonid, nii et ekspertiisi korraldamine ei tee mingisuguseid raskusi ega too lisakulusid.

Pensionärid peavad praeguse korra juures kindlustusühisustega sidet pidama kirjavahetuse teel ja esitama dokumente, et nad surnud pole, elavad ja vajavad eluülapidamiseks pensioni. Ringkonna kindlustuskassade kaudu oleks neil lihtsam ja kergem isiklikult ja suusõnaliselt teha teatavaks oma soove ja anda vajalisi teateid.

Tööandjad on alatises pidevas kontaktis haigekassadega nii, et õnnetuskindlustusega ühenduses olevaid toimetusi on neil hõlpus ajada isiklikult.

Haigekassadel on kontrollkomisjonid ja haigete kontrolörid simulatsiooni tokestamiseks, mispärast ei ole põhjust kartuseks, et tööõnnetuste vastu kindlustamine kindlustuskassade kaudu tööandjatele kallimaks läheb senisega võrreldes. Küll aga vabaneb ümarguselt 100.000 krooni, mis praegu kulub kindlustusühisuste administratsiooni kuludeks.

Seega õnnetuskindlustuse tehniline korraldus koos haiguskindlustusega on kõigiti praktiline ja otstarbekohane ja tooks enesega kaasa suurt kergendust kindlustatuile.

Aga ka sisuliselt või loogiliselt võttes on see kõigiti õigustatud, kuna haiguskindlustus ja õnnetuskindlustus oma iseloomult on väga sarnased: nii harilik haigus kui ka õnnetusjuhtum vajavad ravikorraldust, mõlemad suures enamuses toovad enesega kaasa ainult ajutise töövõimekaotuse ja mõlemad võivad lõppeda ka kas osalise või täielise jääva töövõimekaotusega. Sotsiaalkindlustuse mõttes ei olegi siin mingisugust vahet. Mis tähtsus on töölisel sellest, kas ta endale löi kirvega jalga oma kodus hagu raiudes või teenistuskohas tarbepuud raiudes. Ühesugused tagajärjed võivad olla nii ühel kui ka teisel juhtumil; ühesugune tarvidus sotsiaalkindlustuse abi järele võib tekkida mõlemal juhtumil.

Sageli esineb juhtumeid, kus on raske üldse selgusele jõuda, kas on tege-

mist õnnetusjuhtumi või hariliku haiguse tagajärjel töövõimetusega. Tööline põeb tiisikust, kuid niisugusel kujul, et see ei takista teda tööd tegemast. Tiisikusepesad on lubjastunud olukorras ja ei ole hädaohtlikud. Õnnetusjuhtumi tagajärjel saab tööline töö juures tugeva hoobi rindu, mille tulemuseks tiisikus võtab halvneva kaju ja toob enesega kaasa töövõimekaotuse. Töölisest saab invaliid. Kes ütleb, on see õnnetusjuhtumi või hariliku haiguse tagajärg? Poleks tööline varem kannatanud tiisikuse all, siis poleks töö juures saadud hoop rindu töövõimekaotust enesega kaasa toonud. Teisest küljest, kui töö juures poleks ette tulnud õnnetusjuhtumit, oleks tööline tiisikuse pärast võinud töötada veel aastakümneid loomuliku surmani, mida igapäevases elus võime tihti tähele panna.

Rakvere ühishaigekassa liige Josep Taltsepp, kes kannatas maohaavandi all, missuguse haiguse protsess aga ei takistanud töö tegemist, tõstis 28. III 36 rasket kivi, mille tagajärjel maos tekkis haavandi lõhkemine ja haige, kes kannatas suuri valusid, paigutati kohe haigemajja. Juhtumi kohta koostati protokollid ja täideti punane abirahasaamise leht jne. „Ühisomaga“ arveid õiendades selgus, et kindlustusühisus ei tunnista Taltseppi'ga aset leidnud õnnetusjuhtumit. Töövõimetus olevat tingitud harilikust haigusest. Haigemaja aga, kus Taltseppi opereeriti, tõendab, et töövõimetus oli liig raske kivi tõstmise tagajärg. Nii me nüüd protsessime kindlustusühisusega selles asjas juba üle 2 aasta.

Säärased juhtumid, kus tekivad vaidlused haigekassade ja kindlustusühisuste vahel, on päris igapäevane nähtus. Kuid seda ei saa loomulikuks pidada, sest selle all kannatavad kindlustatud.

*

Pärast elavaid sõnavõtte Haigekassade Päev võttis vastu referendi poolt esitatud resolutsiooni alljärgnevalt:

„Haigekassade Päev, arutanud õnnetuskindlustuse reformi küsimust, leiab: et arendada sotsiaalkindlustuse taset väärilisele kõrgusele, et kõrvaldada vaidlusi, arusaamatusi, kohtuprotsesse sotsiaalkindlustust taotlevate eriorganisatsioonide vahel, et vältida võimalusi, kus kindlustatu jääb ilma õigustatud sammetest või tekib raskusi sammete saamisega, et kokku hoida administratsiooni kulusid, on vajalik kõikide sotsiaalkindlustuse liikide ellurakendamine koondada ühisesse organisatsiooni. Selleks on vajalik esimeses järjekorras, et uue haiguskindlustuse kehtimapanekuga saaks ühtlasi reformeeritud ka õnnetuskindlustuse seadus, et saaksid likvideeritud tööõnnetuste vastu kindlustamise seltsid samuti kui likvideeritakse haigekassad, andes nende mõlemat liiki organisatsioonide ülesanded ja varandused uue haiguskindlustuse seadusega loodavate ringkonna kindlustuskassade korraldusse.

Et loodavad ringkonna kindlustuskassad suudaksid maksimaalsel määral tõsta ja parandada rahva tervishoiulist ja sotsiaalset olukorda, selleks on vajalik, et kindlustuskassades saaks kehtima pandud kindlustute täielik omavalitsus.“

Haiguskindlustusseaduse rikkumisi tööandjate poolt

Täiendatud kokkuvõte haigekassade päeval peetud referaadist

Aleks. Kaelas

Järgnevas ülevaates püüan lühidalt vaadelda mõningaid praegu kehtiva haiguskindlustusseaduse, s. t. Töösusliku töö seadustiku IV jaotuse III peatüki rikkumisi tööandjate poolt, lähtudes selle küsimuse käsitlemisel

peamiselt tööinspektsioonis saadud kogemustest ja tähelepanekuist. Ülevaade ei ole mõeldud juriidilise analüüsina ega statistilise uurimuseks, vaid õigupoolest ainult tegeliku järelvalvetöö juures saadud tähelepa-

nekute ja kogemuste kokkuvõttena, kusjuures kas või illustreeriva materjalina paratamatult tuleb tuua ka mõningaid statistilisi andmeid ja vaadelda mõnd juriidilist küsimust.

Tööandjate poolt tehtavaid haiguskindlustusseaduse rikkumisi käsitledes püüan sellega ühenduses olevaid küsimusi vaadelda mitte ainult haigekassa kui seesuguse seisukohalt ja huvidest lähtudes, vaid pidades ka — ja just esijoones — silmas haiguskindlustuse alla kuuluvate töövõtjate õigusepäraseid huve. Kuna aga haigekassa kui seesugune ja haigekassa liikmete huvid, nagu seda näitab tegelik elu ja mitmed haigekassade juhtivate tege- laste sõnavõttud, mitte alati ei lange ühte, siis on järgnevas ülevaates arusaadavalt mõningaid seisukohti, mis otseselt ei huvita haigekassat kui asutust või mis esitatud kujul tunduvad isegi liigsetena. Lähtudes aga esijoo- nes haiguskindlustuse alla kuuluvate töövõtjate huvidest, ei saa siiski möö- duda neist küsimusist.

1. Tööstuslike käitiste tööinspekt- sioonis registreerimata jätmine.

Praegu kehtiva haiguskindlustusseaduse järgi teatavasti kuuluvad sund- kindlustamisele kõik tööstuslikud käi- tised, kus töötab vähimalt viis töölise (TTS § 257), kuna aga neid käitisi, kus töötab alla viie töölise, võib kind- lustusamet ka haigekassa alla arvata (TTS § 270), s. t. viimaste haigekassa alla arvamine ei ole kohustuslik, vaid kindlustusamet võib neid haigekassa alla arvata, kuid võib neid ka haige- kassa alla arvamata jätta. Kuna meil viimaseil aastail aga kindlustusametid ilma erandita kõik alla viie töölisega töötavad tööstuslikud käitised on ar- vanud haigekassa alla, siis järelikult võib märkida, et tegelikult kuuluvad meil kindlustamisele haiguste vastu kõikide tööstuslike käitiste töölised, hoolimata sellest, mitu töölise käitises töötab.

Ühenduses käitiste haigekassa alla arvamise küsimusega tahaksin kõige- pealt puudutada tööstuslike käitiste tööinspeksioonis registreerimist, mis iseenesest ei ole otseselt haiguskind-

lustusseaduse rikkumise küsimus, kuid on sellega sisuliselt niivõrd seo- tud, et käesolevas ülevaates pole või- malik käitiste tööinspeksioonis re- gistreerimise küsimusest mööduda.

Käitiste haigekassa alla arvamiseks teeb teatavasti kindlustusametis aru- andjana vastava ettepaneku tööins- pektor. Et teha haigekassa alla arva- miseks vastavat ettepanekut, selleks peab tööinspektoril olema järelikult teada tööstusliku käitise olemasolu, s. t. tööstuslikud käitised peavad ole- ma tööinspeksioonis registreeritud. Töö-hoolekandeministri vastav sun- duslik määrus 1920. aastast (RT 1920, 197/198) näebki ette, et kõikide uute kui ka tegevuses olnud, kuid mingil põhjusel ajutiselt seisma jäänud ette- võtete*) juhatajad on kohustatud saatma kindlaksmääratud kava järgi vastava jaoskonna tööinspektorile teateid töö alguse üle kahe päeva jooksul pärast ettevõtte avamist.

Teadete mittesaatmine on karista- tav kuni 100-kroonise trahviga või arestiga kuni üks kuu (Kr. S. § 122). Kuna selle üleastumise eest karista- mine ei kuulu vanemale tööinspekto- rile, vaid jaoskonnakohtunikule, siis määratakse selle eest karistust tege- likult tavaliselt alla 10 krooni.

Peab ütlema, et seda määrust riku- takse õige sageli, eriti pisikäitiste val- dajate poolt. Viimased töötavad sa- geli aastaid palgaliste töolistega, kuid käitis on ikkagi tööinspeksioonis re- gistreerimata ning loomulikult siis ka haigekassa alla arvamata.

Tegelikud kogemused näitavad, et eeltähendatud määrust rikutakse pea- miselt kahel põhjusel: 1) teadmatu- sest ja 2) selleks, et hoida kõrvale sot- siaalkindlustusametite alla arvami- sest. Teadmatusest rikuvad regist- reerimiskohustust peamiselt käsitöö- lised, näit. kingsepad, rätsepad, juuk- surid, mehaanikud j. t., kes tarvita- vad, sageli ajutiselt, palgalist abilist või õpilast. Sellane määruse eeskirja- dest üleastumine on isiklikult täiesti

*) Arvestades töökaitse ja sotsiaalkindlus- tuse seaduste ulatuse muutumist Eesti ajal, tu- leks ka selles määruses tähendatud „ettevõtte“ asemel mõista „käitist“.

mõistetav, eriti, kui on tegemist üle keskea käitistöölistega, kes sageli vaevalt oskavad kirjutada ja üldse ei tunne huvi muude küsimuste kui ainult oma töö vastu. Teadmatusest tuleb käitiste mitteregistreerimist ette isegi asutuste ja isikute juures, kes seda peaksid teadma, kuid siiski ei tea, nagu teadmised töökaitse ja sotsiaalkindlustuse küsimuste kohta meie tööandjaskonnas üldse on puudulikud. Paar kuud tagasi oli näit. juhus avastada ühes Tartumaal asuvas linnas linnavalitsusele kuuluv tapamaja, mis oli töötanud juba kümme aastat, kuid oli senini tööinspeksioonis registreerimata. Kui isegi linnavalitsus ei tunne vastavat määrust, siis on päris mõistetav, et seda võib mitte tunda ka väikese käsitöökoja haldaja.

Nendega, kes määrust rikuvad teadmatusest, on küsimuse lahendamine üsna lihtne: tööinspeksioon tarvitseb revideerimisel juhtida nende tähelepanu registreerimise nõudele ja nad täidavad vaidlematult vastava teatelehe.

Palju raskem on aga seaduslikku korda maksma panna nende käitiste haldajate juures, kes oma käitist pole teadlikult registreerinud, et sellega kõrvale hoida sotsiaalkindlustusastutest maksetavatest summadest ja vahest ka oma käitise maksuinspeksiooni eest varjamiseks. Kui tööinspektor revideerimisel satubki sellasesse käitisesse, siis ei ole igakord sugugi kindel, et käitise registreerimata jätmine avastatakse, sest seal kasutatakse tavaliselt varjamiseks igasuguseid abinõusid. Kõige lihtsam kõrvalehoidmise viis on see, et tööinspektori saabumisel saadetakse tööline tagaukse kaudu välja või pööningule või kuhugi mujale. Ja kui töölist ei saa välja saata, siis tunnistatakse ta juhuslikult tööruumis viibivaks külaliseks, naabriks, oma tööd tegijaks, palgata õpilaseks või n.-n. platsirentnikuks, mida omalt poolt kinnitab ka tööline. Raske ja peaaegu võimatu on sel puhul kindlaks teha, et tööliste ja tööandja poolt ühiselt antud seletus ei vasta tõele. Eriti raske on var-

jamist avastada siis, kui tööandja ja tööliste vahel on sõlmitud fiktiivne platsirentniku leping, s. t. tööandja on fiktiivselt rentinud osa oma ruumist kindla rendi eest tööliste, vaid n.-n. platsirentnik. Peab märkima, et tegelikus elus esineb platsirentniku instituut vähesel määral ainult juuksurite juures, mujal ta on aga tavaliselt ikka fiktiivne. Hiljuti oli Tartus isegi juhus, kus tööandja ja tööline ilmusid koos notari juure platsirentniku lepingut sõlmima ning sealjuures seletasid puhtsüdamlikult, et nad tahavad sõlmida näilist lepingut selleks, et seda tarviduse korral tööinspektorile ette näidata. Sel puhul jäi neil muidugi leping sõlmimata, sest seadus ei võimalda notaril tõestada fiktiivseid lepinguid.

Kuupalju tegelikult käitiste tööinspektori juures registreerimise kohustust rikutakse ja kuupalju selles asjas on tehtud protokolle, selle kohta puuduvad igasugused andmed, sest tööinspektorite aastaaruanded ei sisalda eraldi selle kohta andmeid. Kogemused aga näitavad, et tööinspeksiooni poolt peaks olema aasta jooksul avastatud vähimalt 100 registreerimata käitist. Tartus on näit. tulnud ette juhtumeid, kus tööinspeksioon revideerimisel ühel päeval ainsast tänavast avastas 5 registreerimata käitist. Peab tähendama, et siin annab parimaid tulemusi sellane revideerimisviis, kui tööinspeksioon võtab revideerimisel uulitsast uulitsasse siltide järgi läbi kogu linna või linnaosa, kätes neis käitises, mis on registreeritud, kui ka neis, mis on registreerimata. Muidugi ei anna ka sellane revideerimisviis sajaprotsendilisi tulemusi, sest ühelt poolt, nagu juba tähendasin, varjatakse igasuguste abinõudega tööliste ja teiselt poolt ei leia revideerimisel siiski kõiki käitisi üles, seda enam, et mõnede neist pole üldse silti väljas.

Paremaid tulemusi võiks siin saavutada, kui haigekassad ja ametiühingud selles suhtes töötaksid tööinspektoritega lähedases kontaktis, teatades igast sellasest neile teada olevast ju-

ega tekigi küsimust tema allesjääva töövõime kasutamisest, siis see kindlustusliik ei tunnegi töövõimetusse piiri mõistet. See seisukoht on ka täiesti loogiline, sest kui isik on töövõimetu senise teenistuskoha jaoks, siis pole seal mingeid piire, ja kui sellest hoolimata asuda püstitama töövõimetusse piiri mõistet, siis tekiks juba küsimus sellest, kas kindlustatu võiks teises kohas oma teenistust iatkata, see kindlustusliik aga haarab just senise töökoha kindlustust.

Töövõimetusse piir kindlustamisel kutsevõimetusse vastu.

Selle kindlustusliigi juures on tegu töövõimetusse piiri, kui isik ei ole suuteline jätkama on senist kutset või senisele sarnast kutset. Siin esinebki töövõimetusse piiri mõiste, määratledes, kas kindlustatul on veel säilinud sel määral töövõimet, et ta võiks jätkata oma senist kutset.

Üksikud siia kuuluvad kindlustusliigid (n. Luksemburgi, ex-Austria, Tšehhoslovakkia teenijate kindlustus) ei tunne seaduseandlikult määratletud töövõimetusse piiri mõistet, kuna teised (n. Saksa, Poola, Ungari teenijate kindlustus) seda tunnevad. Kus puudub seaduseandlikult määratletud töövõimetusse piiri mõiste, seal on vastavil asutusil lai kaalutlemisvabadus töövõimetusse piiri tegelikult määratlemisel.

Töövõimetusse piir kindlustamisel üldise töövõimetusse vastu.

Peaaegu kõik siia kuuluvad kindlustusliigid tunnevad töövõimetusse piiri mõistet. Selle määratlemisel lähtutakse põhimõttest, et töövõimetusse ulatus on kindlustatu poolt väljateenitavast töötasust. Selle järgi määratakse kindlaks, missugust osa normaalse tööliste keskmisest teenistustasust kindlustatu peab olema mitte suuteline välja teenima, et teda seaduse mõttes loetakse töövõimetuks.

Siiski esineb ka selles liigis üksikuid kindlustussüsteeme, mis ei tunne töövõimetusse piiri mõistet, nii Tšii ja Briti tööliiskindlustus ja Rootsi rahvakindlustus.

Briti praksise järgi loetakse töövõimetuks kindlustatu, kes ei ole enam suuteline tegema temale vastavat palgatööd. Vastava palgatöö määratlemisel võetakse arvesse ka selle läbi saavutatav teenistustasu. Igasugune palgatöö, mille tasu on nii madal, et see ei vasta kindlustatu sotsiaalsele seisukohale, loetakse mittevastavaks. Nende küsimuste lahendamisel on vastaval asutusel lai kaalutusvõimalus.

Tšii ja tööliiskindlustus loeb töövõimetuks isiku, kes on täieliselt ja kestvalt töövõimetu. Siiski on välja kujunenud praksis, et töövõimetuks loetakse kindlustatu, kes ei ole suuteline välja teenima normaalse sama liiki tööliste tasust kolmandikku.

Rootsi rahvakindlustus loeb töövõimetuks kindlustatu, kes on kestvalt töövõimetu. Ka siin on välja kujunenud teatav praksis, mille järgi töövõimetuks loetakse isikuid, kes on kaotanud kaks kolmandikku töövõimet.

Juhtudel, kus pole määratud seaduslikku töövõimetusse piiri, satub asutus, kes peab lahendama küsimust, kas kindlustatu on töövõimetu või mitte, tihti raskustesse. Seepärast võib ütelda, et seaduses määratud töövõimetusse piir annab kindlustatule teatava õigusliku tagatise ja kergendab ka kohtute tööd. Teisel poolt tuuakse ette, et seaduses määratud töövõimetusse piiri puudumine võimaldab paremini ja täielisemalt arvestada iga üksikjuhtumi olustikku. Võib siiski ütelda, et töövõimetusse vastu kindlustamisel seaduses määratud töövõimetusse piiri jaatavad küljed on tugevasti ülekalduvad. Eriti on soovitatav seaduses määratud töövõimetusse piir neil juhtudel, kui töövõimetusse vastu kindlustus esmakordselt ellu viiakse, selleks, et takistamatu rakendamist kindlustada, ja siis, kui on tegemist kindlustamisega üldise töövõimetusse vastu.

Enamik sellesse liiki kuuluvaid kindlustussüsteeme siiski rakendab seaduses määratud töövõimetusse piiri mõistet. Nimelt sellesse liiki kuuluvad kindlustussüsteemid haaravad sadu tuhandeid ja miljoneid mitmesuguste kutsete töötajaid. Juba püüd lahendada võimalikult kiiresti suur arv pensionitaotlusi nõuab selget, kergesti rakendatavat töövõimetusse mõistet, mis aga just töövõimetusse piiri mõiste kaudu saavutab teravasti ja selgesti eraldatavad piirjooned. See piir, nagu öeldud, peab näitama, millist osa sama liiki normaalse töötaja teenistusest pensionitaotleja ei pea olema suuteline välja teenima, et ta seaduse mõttes loetakse töövõimetuks.

Sellele vastavalt peab määratletama:

- 1) kes on sama liiki normaalne töötaja ja
- 2) missugune osa teenistusest peab tulema arvesse.

Normaalseks töötajaks loetakse isik, kes pensionitaotlejaga samal ajal ja samal kohal või samas ümbruses teenib tasu, mida sel juhul harilikult maksetakse. Sealjuures on tähtsusetu, kas pensionitaotleja ise kunagi seda tasu on saavutanud või on üldse olnud suuteline seda saavutama. See tasu on ühesugune kõigile sama liiki töölistele, olgu need noored või vanad, ja mõõtu täistöövõimelise töötaja palga järgi. Seda normaalse töötaja tasu osa, mis määrab invaliidsuse piiri, nimetatakse minimaalteenistuseks. Kes ei ole suuteline seda minimaalteenistust saavutama, see loetakse töövõimetuks.

Peaaegu kõikides kindlustussüsteemides üldise töövõimetusse vastu, mis tunnevad seadustega määratud invaliidsuse piiri, on minimaalteenistuse määratud kolmandikule normaalse töötaja teenistustasust. See norm ise tuleneb Saksa töövõimetusse vastu kindlustamise eeskirjadest ja on hiljem üle võetud teiste riikide kindlustusseaduste poolt, nii Daanis, Kreekas (tubakatööstuse kindlustus), Itaalias, Hollandis, Poolas, Rumeenias, Tšehhoslovakkias ja Ungaris — tööliiskindlustusel. Erinevusi leidub ainult normaalse töötaja mõiste määratlemises.

Üksikutes uuemates kindlustusseadustes leidub aga ka eeskirju, mis määravad minimaalteenistuse poolele normaalse töötaja tee-

nistusest, nii Bulgaaria tööliskindlustus ja Poola kaevandustööliste erikindlustus.

Erinevus mõlema määratluse vahel on tähelepanev. On suur vahe, kas kindlustatu teenistuse selleks, et teda tunnistada töövõimekuks, peab olema langenud poolele või kolmandikule normaalse töötaja teenistustasust. Eeskirjad, mis määravad minimaalteenistuse poolele normaalse töötaja teenistusest, on kahtlemata kindlustatuile soodsamad. Et seaduseandjad need eeskirjad just sel otstarbel on püstitanud, nähtub Poola kaevandustööliste erikindlustusest, kus üldiselt kehtib kolmandikuline minimaalteenistuse määr.

Seega võib ütelda, et enamikus kindlustus-seadustes kehtib minimaalteenistusena kolmandik normaalse töötaja teenistusest. See norm tuleneb saksa kindlustusseadusest, kuid ka seal puuduvad erilisel veenvad põhjendused selle kasuks. Sellest järgnevalt on märgatav suund kolmandiku põhimõttest loobumiseks või selle elimineerimiseks. Ka saksa praksis on asunud seisukohale, et hariliku lihttöölise päevapalk on aluseks minimaalteenistuse arutamisel ka neile töötajale, kelle harilik teenistus on sellest väiksem.

Minimaalteenistuse määr üldise töövõimetuse vastu kindlustamisel.

Seadustes, kus minimaalteenistus on määratud kolmandikule normaalse töötaja teenistusest, tekib pensioniõigus ainult neil kindlustatutel, kes töövõimetuse tõttu ei ole suutelised teenima kolmandikku normaalse töötaja tasust. Selles olukorras on ilmselt ainult täiesti töövõimetud isikud või isikud, kelle töövõime on väga tugevasti kahanenud. Seega kindlustus töövõimetuse vastu kehtib vaid kõige raskemal juhtumel.

Isik, kes on suuteline teenima vaid kolmandiku normaalse töötaja tasust minimaalteenistusena, seega seaduseandja arvates ei ole enam suuteline endale teenima elatist. See arvamine on kahtlemata õige, kuid võib väita veel enamatki. Isik, kelle töövõime on langenud ainult ligilähedale töövõimetuse piirile, ei ole samuti suuteline teenima vajalict elatist. Selle kõrval tähendatagu, et isikud, kelle töövõime on suuresti vähenenud, ei leia enam töökohta, olgugi nende töötaha äärmiselt tugev. Üldise arusaamise kohaselt võib ütelda, et isik, kes on kaotanud 65% töövõimet, ei ole enam töövõimeline. Sellest aga järgneb, et töövõimetuse kaotuse riisiko kolmandikulise normaalse teenistuse kaudu töövõimetuse piiri määramisel on ainult osaliselt kaetud töövõimetuse vastu kindlustamise kaudu. Kolmandiku teenistusega inimene ei suuda enam elatuda.

Nendel asjaoludel tundub palju õiglasem olevat minimaalteenistus määrata poolele normaalse töötaja teenistusest. Kui kindlustatu teenib veel pool normaalse töötaja teenistusest, siis ta ei ole veel töövõimetu. Selle süsteemi juures on kindlustatu olukord kahtlemata parem, tema kindlusetunne on suurem ja töövõimekaotuse riisiko palju enam kaetud. Eriti majandusliku tõusu aegadel võib isik, kelle töövõimest on säilinud 50%, leida teenistuskoha.

Sellele süsteemile asumine tähendaks arengut ja edusammu sotsiaalkindlustuses.

Minimaalteenistuse määr kindlustamisel kutsevõimetuse vastu.

Endise Austria eeskujul üksikud Euroopa riigid on teenijate jaoks ellu kutsunud erilisi kindlustussüsteeme, mis töötavad harilikult riigi juuremaksuta ja mille maksud seetõttu on ka kõrgemad. Sellele vastavalt on aga ka sammed suuremad ja kindlustuse poolt kaetud riisiko ulatuslikum. Nõimelt kehtib kindlustus mitte töö-, vaid kutsevõimetuse vastu ja minimaalteenistus on määratud 50% normaalse töötaja teenistusest kõigis maades, kus töövõimetuse piir on seadusega määratud.

Selle süsteemi juures on lähtunud põhimõttest, et see kindlustus ainult siis täidab oma otstarvet, kui teenijal on kindlustus, et ta ei vaju allapoole oma senisest kutsest, ja ei saavati temalt nõuda kutsevahetust, n. üleminekut füüsilisele tööle. Ei saavat aga siis enam teenijalt nõuda, et ta jatkaks oma kutsetegevust, kui töövõime kaotuse tõttu ta teenistus langeb pooleni normaalse töötaja teenistusest. Samaga on aga ka kindlustatud teenijale ta senine sotsiaalne nivoo. Muidugi on õige, et teenija, kelle tasu on ainult pool normaalse teenija tasust, peab oma väljaminekuid tugevasti piirama, seda enam, et ka teenijate tasud, välja arvatud üksikud tipud, ei ole kõrged, kuid sotsiaalselt seisukohalt on 50% töövõimetuse piir teenijate juures palju eelistatavam kui füüsilise töö tegijail 66%-%-line töövõimetuse piir. On ka ilmne, et 66%-% töövõimet kaotanud füüsilise töö tegija palju raskemini leiab töökohta kui 50% töövõimet (kutsevõimet) kaotanud teenija.

Kokku võttes võib ütelda, et kindlustamisel töövõimetuse vastu füüsilise töö tegijate suhtes üldiselt rakendatav töövõimetuse piir, mis on määratud võime kaudu teenida kolmandik normaalse töötaja tasust, on liiga madal, ja sotsiaalpolitika lähimaks eesmärgiks peab olema selle kolmandikulise määra tõstmine vähimalt pooleni.

(Rahvusvahelise Tööbüroo andmeil.)

Haigekassade päev

Haigekassade päevast 17. ja 18. septembril 1938. a. Tallinnas Kaubandus-tööstuskoja saalis oli osavõtjaid enam kui kunagi varem: laupäeval — 108 ja pühapäeval — 87. Esitatud olid kõik haigekassad, peale Kohila. Pealeselle võttis osa Sotsiaalministeeriumi ametnikke, Tööliskoja, Arstide Koja, Rohu-

teadlaste Koja, Kaubandus-tööstuskoja, Maa-töölise ja Väikemaapidajate Koja, „Ühisoma“ esindajaid.

Esimene päev — laup., 17. sept.

Päeva avas EHLiidu esimees K. L u k k, märkides, et arusaamine sotsiaalkindlustuse

tarvilisusest kasvab. Kui kümmeaastast aastat tagasi leidis veel ajalehtedes isegi halvaks-panu töökaitse ja sotsiaalkindlustuse küsimuste ja haigekassade ürituste vastu, siis on nüüd võitnud jaatav suhtumine. Sellel selgitustööl, mis tehtud, on olnud tulemusi.

Päeva juhatajaks said: M. Toom Tartust, V. Luksupp Rakverest ja A. Elend — Pärnust. Protokollib L. Johanson.

Esimesena kõneles töökaitse ja sotsiaal-kindlustuse direktor J. Sonin anel:

Sotsiaallolud ja rahva tervis.

Kõne kokkuvõtte toome eraldi, alates käesoleva numbriga.

Järgnes Riigi Statistika Keskbüroo referendi Konst. Raidi referaat:

Haiguskindlustus Eestis.

Referaadis käsitatud andmed avaldatakse statistika kuukirjas.

Kõneleja märkis, et 1937. a. oli haigekassadele kahekordselt juubeliaastaks: täitus 25 aastat haiguskindlustuse seaduse andmisest ja 20 aastat seaduse muutmisest, mis tõi haigekassadele täielise omavalitsuse.

Kuni Eesti iseseisvuseni töötasid haigekassad võrdlemisi väheste liikmete-arvuga.

Vabadussõja lõpul algas majanduselus tõus, millega kaasas käis ka haigekassade liikmete arvu tõus. See tõus on püsinud. Raske majandusliku kriisi aeg ei peegeldu haigekassade liikmete arvust. 1932. a. oli haigekassadel veidi üle 37.000 liikme, seega 4000 võrra vähem kui 1929. a.

1933.—1935. a. kasvas liikmete arv 2½—4 tuhande võrra aastas.

Liikmeid oli: 1936. a. — 58.000, 1937. a. — 68.532, 1938. a. 1. juunil — 76.957.

Tõus ei ole tingitud mitte ainult tööliste arvu suurenemisest, vaid ka sellest, et järjest arvatakse haigekassade alla käitisi, kus on alla 5 töölise, kes varem ei kuulunud haiguskindlustuse alla.

Aasta keskes oli liikmete arvus muutusi, mis sõltusid hooajast. Missugune on liikmete läbikäik haigekassades, näeme sellest, et 1937. a. arvati haigekassa liikmeks 105.000 ja lahkus 98.000 isikut. Liikmete koosseisu muutumine on haigekassades eriti suur just viimastel aastatel.

Haigekassadel on majanduslikult parem tegutseda, kui liikmeks oleksid kestmad. Lühiajalistelt liikmetelt saadakse vähem haigekassamaksu, kuid haigekassast lahkudes on neil kuu aega liikmeõigusi alles ja nad võivad sammeid saada veel kuuks kuud.

Haiguskindlustuse ulatus ehitustöölisele on väike.

Naiste osatähtsus haigekassa liikmete keskel kaldub langusele, sest töömaht kasvab suuremal määral just neil aladel, kus meeste töölistel on ülekaal.

Haigekassa liikmete keskel võib märgata tööliste keskmise vanuse tõusu, mis on tingitud sellest, et nooremad on jõudnud täisikka ja noorte osatähtsus tööstuslikus töös langeb.

Ka on laienenud viimastel aastatel ehitustegevus ja turbatööstus, kus noorte tööjõu kasutamine on tagasihoidlik.

Vanemaid töölisi langeb tööprotsessist järjest välja. Raugaikka jõudnud meestööliste arv on tõusnud.

Abiõiguslike perekonnaliikmete arv ulatub üle 43.500, misjuures 3 haigekassast andmed puuduvad.

Kokku on haigekassades kindlustatud üle 120.000 liikme ja perekonnaliikme.

Abiõiguslike perekonnaliikmete arv langeb suhteliselt kassaliikmete arvu kasvuga. Põhjus: suvesesooni tööd, kus töötab üksikuid noori. Ka sundisid haigekassade majanduslikud raskused perekonnaliikmete ringi ja õigusi kärpima. Varem registreeris perekonnaliikmeid koos liikmekaaslastega omanik, uue korra järgi peab seda tegema kassaliige ise.

Haigekassadel oli: 1 ravila, 24 ambulantsi, 2 suvekolooniat, 6 apteeki, neist 3 vabamüügiapteeki, 4 hambaravikabinetti, 1 elektriravikabinetti, 1 masseerimiskabinetti, 1 röntgenoloogia-kabinetti, 1 keemia-bakterioloogiline laboratoorium.

Oma raviasutuste võrk näitab tihenemist. Rakvere ühishaigekassa avas äsja uue hambaravikabinetti, Pärnu tahab haigekassa apteeki, Viljandi ühishaigekassale on määratud 10.000 kr. ambulatooriumi avamiseks.

Haigekassamaksu võtsid 1937. a. 25 haigekassast 22. ülemmääras 2%. Viljandi 1½%, Kohila ja Kreenholm 1% tööpalgast. Kreenholmis kannab ettevõtte ka kõik perekonnaliikmete ravikulud. Kohila töötas 1400-kr. puudujäägiga, mille tasus ettevõtte.

Haigekassamaksu said haigekassad 1937. a. 2.845.000 kr., võrreldes 1936. a. 25% enam.

1933. a. laekus haigekassamaksu 1,3 miljonit krooni, 1937. a. — 2,8 milj. kr., seega enam kui 2 korda rohkem.

Haigekassamaksu summa suurenemine on tingitud: 1) kassaliikmete arvu suurenemisest, 2) teenistustulude paranemisest (mõnel pool, kus varem aastatel töötati 5 päeva nädalas, töötati nüüd 6 päeva. Ka on töötasu normid tõusnud).

Liikmemaksu tuli aastas 1936. a. 27, 1937. a. — 28,3 kr., kriisiaegadel — 23—24 kr. liikme kohta.

Haigekassamaksude tasumine on muutunud korralikumaks.

1937. a. mõiti sisse sundkorras 2905 juhul 130.000 kr.

Haigekassade majanduslik olukord on üldiselt rahuldav.

1937. a. tõusid käsitöölise tuludega ka kulud. Abirahadeks makseti 809.000 kr., sellest 93,7% haiguse puhul.

Haigestumiste arv ja keskmine kestvus kasvavad.

1937. a. oli tööõnnetuste arv 30% võrra suurem kui eelmisel aastal. Töötempo on tõusnud.

Käibuskassad ei suuda pakkuda oma liikmetele küllalt abi, valitsemise kulud on suured.

Kassaliikmete ravimiseks kulutati 1937. a. 1.466.000 kr.

Tööliste ravikuludid ei kata haigekassade 2%-line arstiabi maksu, ei tule selle protsendiga välja ka töösturid neis haigekassades, kus ravikorraldus on veel ettevõtte käes.

1937. a. oli haigekassade varanduslik seis 1.633.000 kr., 20% suurem kui aasta varem.

Tänavu 1. juulil oli bilanss 1,7 miljonit krooni. Varandusest on 30% kinnis- ja valdasvara all.

Järgneb Riigi Statistika Keskbüroo üldbüroo juhataja H. Reimani referaat:

Tervishoiunäitus.

Tervishoiunäitus, mis tänavu ära jäi, korraldatakse tuleval aastal. Erilist tähelepanu tahetakse pöörata just tööliste tervishoiu küsimustele. Haigekassade osavõtt näituse korraldamisest ja näitusest on tarviline. Kõneleja esitab järgmise resolutsiooni:

Haigekassade-päev peab soovitavaks haigekassade osavõtu üleriiklikust tervishoiunäitusest ja teeb EHLi dule ülesandeks selle teostamise.

Resolutsioon võeti ühel häälel vastu.

Sotsiaalkindlustusest ja rahva iibest

kõneles L. J o h a n s o n, käsitledes neid põhisüsi, mis pidurdavad rahva looduslikku juurekasvu.

Mõnede autorite arvates loodus ise kaitseb inimsugu liig rohke sigivuse eest. Nii Rõsle arvutas 1914. a.: 1905. a. oli Saksamaal rahvast ligi 60 miljonit. 50 aasta jooksul oli juurekasvu 10,1 tuhande kohta. Kui jätta see juurekasvu, siis 100 aasta pärast oleks Saksamaal elanikke 266 milj., iga ruutkilomeetri kohta tuleks 492, kuna see 1905. a. oli 113. Ja 3000. aastal oleks Saksamaal 729 biljonit inimest, mis teeb iga ruutkilomeetri kohta 1.348 milj. ja iga ruutmeetri kohta 1348 inimest. Niisuguse absurdini jõuame vahel statistikaga. Rõsle peab iibe langust paratamatuks. Loodus ise seab alternatiivi: kas suur suremus või madal sündimus. Mittekultuurilistel rahvastel on pidurdajaks suur suremus, kultuurilistel madal sündimus. Looduslikku juurekasvu vähendavad ja suremust suurendavad mitmesugused tegurid. Sündimust vähendab füüsiline kidumemine. Spordi levik praegusel kujul ei tähenda veel füüsilist kasvatust ega arengut. Sport on muutunud ühekülgseks. Vabaharjutuste, võimlemise ja kergejõu spordi asemel on rekordsport.

Ka on suurte hulkade eluviis ebaterve. Suguhaigused tekitavad suguvõimetust. Varem süüdistati sigimatuses naisi, nüüd mehi. $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ lasteta abieludes on lastetuse põhjuseks mehe suguvõimetus, ütleavad nüüd küsimuse uurijad.

Bengleri järgi 1000 abielu kohta, kus mehed on põdenud tripperit, tuleb suguvõimetust pärast 1 lapse sündimist 187 juulil.

Prinzigi järgi oli Saksamaal 350.000 lasteta abielu.

Oma hävitavat mõju avaldavad loodusliku juurekasvu vähendamiseks alkoholism, närvilisus, naistehaigused, abordid, mis isegi suure sigivusega Venemaal keelati, linnakultuur.

Majandusliku heaolu kaasas ei käi mitte sündivuse tõus. Pariisi rikkaste kvartaalides on sündivus kaks korda madalam kui vaestes. Viini vaestes kvartaalides on naiste sigivus 200, rikkastel 70, Berliinis — vaestel 157 ja

rikastel 47, Londonis vaestel 147 ja rikkastel 63.

Oma mõju avaldab ka hirm emakohustuste vastu.

Ei taheta lapsi, sest need takistavad emal liikumist seltskonnas, laps toob tööd ja kohustusi ja ka muret. Hirm kõige selle ees ületab loomuliku emainstinkti ja emaamastuse. Elu ise oma avaldustega, oma „seltskonnaeluga“ ja linna kohvikukultuuriga nüristab emainstinkte ja emaamastust, kuigi piitub ja äratub sugutungil. On naisi, kes vihkavad lapsi.

Juurekasvu vähesuses on tähtis koht just ka psühholoogilistel põhjustel.

Malthus pidas sigivust viletsuse põhjuseks ja soovitas tagasihoidu. Tänapäeval ei peeta rahva rohkest vaesuse, haiguste, kuritegevuse ja sotsiaalsete pahede põhjuseks. Sigivuse pidurdamine ei kaota sotsiaalseid pahesid. Ei saa õigustada ühegi rassi enesetapmist. Spartas püüti ära heita nõrkasid lapsi, meil hoitakse lapsi ära preservatiividega, abortidega jne. ilma selektsioonita, ilma valikut. Ühtlasi märgivad arstid, et mida madalamal kultuuriliselt rahvakiht, seda enam tuuakse ohvreid abordile ema tervise hävitamisega; jõukail on võimalik ka siin saada parema abi osaliseks.

Edasi kõneleja käsitleb ema kui perenaise, majapidaja ja töölise seisukorda. Töölisemal ei ole võimalik sageli anda oma lapsele kõike seda, ilma milleta võib surra: ema hoolit, järelevalvet, toitu, ihukatet, eluruumi. Tulemus: imikute suremus Eestis on suur: esimesel eluaastal 1000 kohta üle 90. Selle juures linnades suri imikuid suurimal arvul kaasasündinud nõrkusse ja kehavigadesse (20,1), siis hingamisorganite haigustesse (15,5), väiksemal määral krampidesse jne.

Eesti rahvaarvu tõus on paratamatu: iga uus elu toob kaasa uut tööjõudlust, loob uusi väärtusi, ei ole karta, et nad vähendaksid teiste toidulauda, nad rikkastavad elu.

Et looduslik juurekasv Eestis tõuseks, selleks on tarvis kõigepealt vähendada suremust, eriti ka imikute suremust. Ema- ja lastekaitset, mida sisaldavad hooldekande- ja teised seadused, ei täideta küllaldaselt, sest sagedasti puudub teostajatel, ka omavalitsustes, arusaamine küsimuse suurest tähtsusest. Ei ole ellu viidud isegi hooldekandeseaduse nõudmist, mille järgi tuleks tehaste ja vabrikute juure, kus on rohkesti naistöölisi, emasid, asutada väikelaste söömed. Ei hoolitseta küllaldaselt selle eest, et noore naise ja ema tervist ei rikuks töö, olud ja elutingimused, ei hoolitseta ka selle eest, et emad võiksid küllaldaselt hoolt kanda oma imikute eest. Isegi sünnitusabi pole igale rasedale kättesaadav, mõnigi on selle puudusel surnud. Ka pole tarvilise arvu kohtadega sünnitusmaju ja -haiglaid. Tuleb teha enam, et suremust vähendada.

L. J o h a n s o n esitab järgmised resolutsioonid, mis ka ühel häälel vastu võetakse:

Rahva tervishoiu huvides, haigestumiste ja surevuse vähendamiseks ja rahva loodusliku juurekasvu tõstmiseks

on tarviline üldine ja eriti töövõtjate sotsiaalolude parandamine.

Selleks tuleb:

1) tööttingimusi ja tööruume kohandada tervishoiunõuetele,

2) 1. juunil s. a. kehtima hakanud Tööstuslike käitiste töönnetuste vältimise ja tervishoiu määrused kõrvalekaldumatult ellu viia,

3) korterikitsikuse kaotamiseks ehitada uusi nõuetekohaseid tööliselamuid, milleks tuleb linnaomavalitsustel ja riigil koostada ning teostada vastav ehituskava,

4) uurida ja kõrvaldada need mõjud ja tegurid, mis rikuvad rahva tervist,

5) valvata, et naiste töö käitistes ei muudaks neid kõlbatuks emakohuste täitmisele,

6) välja arendada emade- ja lastekaitse,

7) hoiduda laste ja alaealiste rakendamisest tööle, mis mõjuvad rikkuvalt nende tervisele ja arengule,

8) noortele luua nende võimetele vastavad töövõimalused,

9) laiendada emade kindlustamine kõigi töötavate ja töövõtjate naiste kohta,

10) laiendada haiguskindlustus kõigi töövõtjate ja nende perekonnaliikmete kohta,

11) naistöövõtjad vabastada 8 nädalat enne ja 8 nädalat pärast sünnitamist tööst, neile sel ajal asendades töötasu sotsiaalkindlustuse sammetega,

12) ametisse panna õed, kes abistaksid emasid pärast sünnitamist lapse eest hoolitsemisel ja koduses majapidamises,

13) võimaldada emadele, kes töötavad, oma rinnaga laste imetamist, selleks luues käitiste juure, kus emad töötavad, lastesõimi, ja seadusega kindlustada palgalepingu alusel töötavatele emadele oma laste imetamine, määrates tarvilised töövaheajad ilma töötasu vähendamiseta,

14) maksta kindlustuskassast emadele imikute toitmiseks abiraha,

15) teha kättesaadavaks arstiabi ja sünnitusabi,

16) asutada tarvilise arvu kohtadega sünnitusmaju,

17) varustada kehvades perekondades vast-sündinuid tarviliste riiete ja esemetega,

18) luua käitiste juure tarvilise arvu kohtadega laste päeva- ja lastekodud,

19) vallaslaste kaitseks maksta panna vastav seadus,

20) sotsiaalkindlustus liigilt, alalt ja ulatuseliselt välja arendada.

Kui praegu haigekassade andmed näitavad, et ka haiguskindlustuse alla kuuluvate tööliste keskel on haigestumiste ja suremuse arv suur, siis on see põhjustatud madalast töötasust, ebaõrgetest töö- (ja elutingimustest, viletsatest korterioludest ja isikliku tervishoiu madalast tasemest. Ilma haiguskindlustuseta oleks haigestumiste ja surevuse arv veelgi suurem nii haigekassaliikmete kui ka nende perekonnaliikmete keskel.

Järgmisena kõneleb vandeadv. N. Teiss ainel:

Haigekassade kohtuasju.

Kõne kokkuvõtte toome ühes järgmises numbris.

Esimese päeva lõpp kell ¼4.

Teine päev, pühapäev, 18. sept.

Algab kell 11 hommikul.

Kõneleb dr. E. Mill teemil:

Tööliste arstlik kontroll enne tööle võtmist. Kõneleja märgib, et arstlikku kontrolli enne tööle võtmist teostatakse vaid riigitööliste, toidu- ja maitseainete-tööliste ja mäekaevurite juures.

Ei ole eeskirju, mis keelaksid ka tööle laskmast neid, kes veel täiesti terved ei ole.

Arstlik kontroll enne tööle võtmist oleks puhtarstlikult seisukohalt nõutav, nii oleks võimalus vastav on, oleks parem võidelda tuberkuloosi ja teiste nakkushaiguste vastu. Ka käitiste seisukohalt on arstlik kontroll soovitatav, samuti kaasinimeste seisukohalt, kuna seega nende tervis kaitstakse.

Kuid arstliku kontrolli teostamine on praegustes oludes raske, sest tuleb ka arvestada, et see tööline, kes on haige, võib jääda tööta ja eluütlalpidamiseta. Haigeid tuleks ravida niikaua, kuni nad terveks saavad. Kuuest kuust on vähe. Ka tuleb haigete perekondade eest hoolitseda. On tarviline eritööde korraldamine tiisikushaigetele.

On juhtumeid, kus lasterijete rätsep on tiisikushaige. Kuid tema ravimiseks ja eluütlalpidamiseks puuduvad võimalused, kui temalt see töö ära võtta.

Tarvis on kehtima panna ka vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise seadus.

Kui need eeldused olemas, siis võime arstliku kontrolli küsimuse üles tõsta.

Läbirääkimistel M. Toom ei pea arstliku kontrolli soovitavaks, kuna sel teel võetakse paljudelt töövõimalused. O. Koplus (Tartust) peab seda teostatavaks siis, kui on loodud korraldused haige ravimiseks ja ülalpidamiseks. A. Elend teatab, et Pärnu ühishaigekassa ei poolda arstlikku kontrolli enne tööle võtmist. L. Johanson leiab, et küsimuse kohta tuleb siiski asuda seisukohale, et loodaks need eeltingimused, mis võimaldaksid arstlikku kontrolli, et võidelda nakkuse vastu ja hoida kaasinimeste tervist. Ravimist tuleb jätkata, kuni see tarviline on. A. Adermann, B. Vahtrik ja A. Piirson (Tallinnast) märgivad, et ei saa haigekassa arvel ravimist pikendada. M. Toom peab ravimise jätkamist võimalikuks, kui riik toetust annab. J. Lepp (Loksalt) ütleb, et arstlik kontroll enne tööle võtmist peab ära jääma.

Vastu võetakse ühel häälel V. Tarandi (Pärnust) resolutsioon, mida toetab R. Peters (Pärnust):

Haigekassa tegelased on teadlikud nendes hädaohtudes, mis peituvad haigete tööliste töölevõtmises. Ometi ei saa pidada õigeks ega otstarbekohaseks arstliku kontrolli sisseseadmist enne, kui sotsiaalkindlustuse kaudu on haigele töölele inimväärne ülalpidamine ja ravi kindlustatud. Sel puhul aga pole haigel töölisel mingit huvi tungida tööprotsessi.

Samuti ühel häälel võetakse vastu L. Johanson'i poolt esitatud resolutsioonid:

Enne töölevõtmist arstlikku kontrolli ei saa enne teostada, kuni ei ole täidetud eeltingimusi, mille järgi

1) tuleb juhtida haigeid, kuid töövõimelisi tööaladele, kus nad ei ole hädaohklikud ümbruskonnale.

2) On tarvis teostada noorte juhtimist nende tervisele ja töövõimetele vastavatele tööaladele.

3) Ravimine peab kestma senikaua, kuni haige jälle töövõimeliseks saab ja enam ei ole oma ümbruskonnale nakatamises hädaohklik.

Peale haigekassa põhikirjas ettenähtud ravitähataegade möödumist tuleb ravimist jätkata teiste korralduste alusel, riigi ja omavalitsuse kulul.

4) Tuleb haiguskindlustust laiendada kõigi töövõtjate kohta.

5) Tuleb panna maksma vanaduse, töövõimetus, krooniliste haiguste ja tiisikuse vastu kindlustamine.

6) Tuleb üldiselt luua ravivõimalusi kõigile, kellele see tarviline on.

7) Tuleb asutada tarvilise arvu kohtadega ravilaid ja sanatooriume.

Järgneb dr. A. Meeritsa kõne:

Haigekassa raviasutused.

Kõneleja märgib, et ka ambulatooriumis töötavad vilunud ja haigete keskel tuntud arstid, kelle vastu on usaldus. Haigemajas ravimine on otstarbekas. Haiglas peaksid alati olema niisugused raviaparatuurid, mille muretsemine on üksikule raske. Oma haigekassa raviasutuses tunneb inimene ennast kodusena. Ambulatooriumi süsteem on haigla eelaste. Ambulatooriumi raviviis võimaldab kindlat ja ühtlast ravikorraldust, mis oma teadusliku aluse poolest vastaks ajanõuetele ja arstiabiaparatuuride poolest seisaks aja kõrgusel. Selles asjas ambulatoorne viis on kahtlemata kaugel ees sellest, kuidas see toimuks arsti juures kodus. Üksikult arstil pole puhtmajanduslikult võimalik endale teatud lühema aja vältel jälle muretseda uusi ajanõuetele vastavaid raviaparate.

Ambulatooriumi arst, kes tasu saab tunni viisi, ei ole otsekoheselt sõltuv igast üksikust patsiendist. Ambulatooriumi arst võib otsustada haige töövõimetus üle palju kergemini kui vähese praksisega arst. Niisugusel asutusel, kus tema liikmed ühes raviga kasutavad ka majanduslikke või muid hüvesid, on paratamatu, et siin tuleb eelistada ambulatoorset ravisüsteemi. Nii raudteel, haigekassas, koolis.

Haigekassad vaba arstj valdliku puhul ei tuleks omadega välja.

Väikesed haigekassad saavad endal pidada vast ainult hambaravikabinetti. Keskmised kassad võivad oma nõuete kohaselt juba ka oma apteegi soetada ja laiema haigusala ambulatooriumi haava-, sise- ja naistehaiguste tarvis, kuna vähem esinevaid haigusi oleks otstarbekohasem ravida teisel põhimõttel.

Suured haigekassad peaksid püüdma ise oma raviasutusi korraldada, alates ambulatooriumidega ja lõpetades puhkekodudega.

Tuleb propageerida kassaliikmete seas haiguskindlustuse põhimõtteid. Senini vaadati haigekassa peale kui kroonuasutuse peale, kust muudkui saab võtta. Kui on selged sotsiaalkindlustuse põhimõtted, siis ei saa teisiti, kui et haigekassadel olgu omad raviasutused.

Kõne kokkuvõtte toome täielisemalt järgmises numbris.

Haiguskindlustuse seaduse rikkumisi tööandjate poolt.

Kõneles 5. jsk. tööinspektori abi Al. Kaela s. Kõne sisu leiab lugeja käesolevast numbrist eraldi.

EHL esimees K. Luukkõneles

Perekonna abist haigekassas,

esitades resolutsiooni, mis vastu võeti ühel häälel:

Haigekassadel tuleb korraldada kassaliikmete perekonnaliikmetele täielist arstiabi ja maksta sünnituse korral abiraha.

Kõne toome järgmises numbris.

Tööliste õnnetuskindlustuse reformist

kõneles EHL juhatusse liige V. Luuksepp. Kõne on avaldatud käesolevas numbris eraldi, samuti ka V. Luuksepa poolt esitatud resolutsioon, mis ühel häälel vastu võeti.

Ka võeti ühel häälel vastu järgmine resolutsioon:

Haigekassade tegelaste päev leiab, et a.-ü. Eesti Kiviõli käitise teguviisid töönnetuste arvu kunstlikuks vähendamiseks on lubamatu, kuna selle tagajärjel ka kergematele õnnetustele arstlikult ravist kõrvale hoidmisega võib järgneda tööjõu kaotus.

Teiseks ei saa pidada loomulikuks, et Eesti Tööliste Kinnitusühisus on tühistanud õnnetusjuhtumite registreerimislehti, selle peale vaatamata, et lehed on arsti poolt täidetud ja juhtum tunnistajatega tõendatud. Simuleerimisi võib tõestada ainult arstlik juurdlus, aga mitte Eesti Tööliste Kinnitusühisuse ega a.-ü. Eesti Kiviõli käitise esindajad.

Kuna nii a.-ü. Eesti Kiviõli kui ka Eesti Tööliste Kinnitusühisuse teguviisid toob enesega kaasa haigekassa õigustamata väljaminekute suurenemise, teeb päev liidu juhatussele ülesandeks samme astuda selle ebanormaalse nähte kaotamiseks, samuti valvata selle järele, et see ei korduks ka teistes käitistes.

Lõpuks võeti vastu veel resolutsioon:

Ka puhkeaja eest makstud palgalt tuleb arvestada ja tasuda haigekassamaksu. Praegune seadus seda ei võimalda, et seda maksu saada, tuleb seadust muuta.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna assistendi V. Maimiku poolt esitati ja võeti päeva poolt ka ühel häälel vastu resolutsioon:

Haigekassade-päev, kus haigekassade saadikute näol esindatud kogu tööstuslik töövõtjaskond, teab, ning tingitult tihedast kokkupuutest töövõtjaskonna tervisliku olukorra arenguga, on veendunud alkoholismi laastavast toimest töövõtjaskonna tervisele ja heaolule, mispärast üksmeelselt tunnustab õigeks Eesti Karskusliidu aktsioonid karske maailmavaate levitamiseks kodanikkonnas, eriti aga alkoholimüügi piiramiseks toidu- ja muude tarbeainete kauplustis ja raudteejaamadest eemaldamiseks, öölokalide sulgemiseks ja kohalike omavalitsuste poolt alkoholi keeluga maksmapanemiseks.

Haigekassade-päeva lõpetab juhataja M. Toom, tänades referente ja osavõtjaid tehtud töö eest, mis võimaldas päeva hea kordamineku.

Kindlustusnõukogu otsuseid

Kindlustusnõukogu üldkoosolek oli 2. okt. 1938. a.

Olid arutusel järgmised asjatoimetused:

Eesti Tööliste Kinnitushisus palub temale seletada,

kas tööstusliku töö sead. § 377 järgi kuuluvad kindlustuse alla õnnetusjuhtumite vastu laevaomanikud, kui nad isiklikult laeva juhivad laevakaptenina, tüürimehena või lihtmadruse-
sena.

1.

Kindlustusnõukogu, küsimust arutanud, leidis:

Kaubalaevade omanduse ja vastutuse seaduse (RT 1930, 100, 650) § 1 järgi võib olla kaubalaeva omanikuks juriidiline või füüsiline isik või seaduses ettenähtud laevauhing. Sama seaduse § 18 määrab, et kui mitme isiku päralt olevat laeva kasutatakse ühisel arvel sõitudeks äriisiel otstarbel, siis moodustavad need isikud laevauhingu. Sellest nähtub, et kui laeval on kaks või rohkem omanikku, siis moodustavad need laevauhingu ja laev tuleb lugeda kuuluvaks sellele laevauhingule ning laevajuhina või laevapere liikmena laeval sõitvad laeva kaasosanikud laevauhingu teenistuses olevaiks, kelledega sõlmitakse Meremeeste seaduse (RT 1928, 28, 145) § 1 ja 11 ettenähtud teenistuslepingud.

Ülaltoodud arvestades ning käsitades Kinnitushisus seadust ja kodukorda Kindlustusnõukogu üldkoosolek otsustas seletada:

Asjaolu, et laevajuhina või laevapere liikmena palgalepingu põhjal laevauhingus töös või teenistuses seisev isik on ühtlasi laeva kaasosanikuks, ei vabasta seda isikut TTS IV ptk. korras kindlustamisele kuuluvusest.

2.

Kas PÖVKS korras õnnetuspensionide komisjonis läbivaadatav, kes komisjoni poolt saadetakse haiglasse vigastuse üksikasjalisemaks kindlakstegemiseks, on kohustatud kandma haiglasseminekuga seoses olevad sõidukulud ise või kuuluvad need tasumisele Sotsiaalministeeriumi poolt?

Kas võib PÖVKS põhjal ravi andmist jätkata ka pärast seda, kui on juba pension määratud, kuid hiljem selgub, et ravi mittejätkamine võib tööjõu kaotust suurendada ja põhjustada pensioni suurendamise?

Kindlustusnõukogu, küsimusi arutanud ning käsitades Kinnitushisus seadust ja kodukorda, otsustas seletada:

1) Õnnetuspensionide komisjonid, kes ei suuda ise tööõnnetuse läbi kannatanud põllutöölise tervislikku seisukorda kindlaks määrata, võivad Põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse § 42 ja 44 põhjal kannatanu saata haigemajja uurimiseks, kusjuures uurimine haigemajas toimub Sotsiaalministeeriumi kulul. Kuna kannatanu saatmine haiglasse toimub pensionikomisjoni korraldusel ja õiglase otsuse langetamise eesmärgil,

kannatanu tahtest olenemata, siis tuleb sõidukulud, mis on seoses kannatanu saatmisega haiglasse pensionikomisjoni poolt töövoime kaotuse määra kindlakstegemise otstarbel ja haiglast tagasi, tasuda Sotsiaalministeeriumi poolt.

2) Põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse § 7 põhjal antakse haigusravi päevani, millest peale ravimine ei anna enam tagajärgi. Sama seaduse § 23 põhjal on kannatanul õigus nõuda 3 aasta jooksul uut arstlikku järelevaatust pensioni suuruse muutmiseks.

Kui kannatanu ravimine on lõpetatud arvamisel olles, et ravi ei anna enam tagajärgi, ja on pension määratud, kuid hiljem selgub, et vigastus vajab siiski edasiravimist vigastuse suurenemise ärahoidmiseks, siis PÖVKS § 7 mõtte kohaselt tuleb ravi jätkata PÖVKS ettenähtud korras. See on seda rohkem õigustatud, et vastasel korral suureneks PÖVKS § 23 põhjal pension, mis oleks suurem kulu kui seda on ravimine.

3.

Määrus Tööstusliku töö seaduse III peatüki § 311 p. 2 lit. b põhjal antavate toetusrahade arvete õiendamise kohta kindlustusühisuste ja haigekassade vahel

(RT 1924, 143 ja 1928, 47, 288) täiendamiseks § 8-ga järgmiselt:

§ 8. Vaidluste puhul kindlustusühingu ja haigekassa vahel selle üle, kas tööõnnetus on aset leidnud (§ 4 ja 5), võivad nad asja anda lahendamiseks komisjonile, mis koosneb poolte esindajaist erapooletu eesistumisel. Ei jõua pooled omavahel kokkuleppele eesistuja valimises, siis määrab selle Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Osakonna direktor.

Alus: TTS § 311.

4.

Arstide Koda kirjaga 18. XII 1936. a. nr. 179 on pöördunud Kindlustusnõukogu poole järelepärimisega,

kas õnnetusjuhtumist vigastatute läbivaatamise ja nende vajalike teadaandelehete täitmise eest tasu maksmist peab korraldama haigekassa või Eesti Tööliste Kindlustusühing.

Kindlustusnõukogu üldkoosolekul 11. aprillil 1938. a. otsustati anda mainitud küsimus komisjoni lahendamiseks.

Komisjon leidis, et kuna tööõnnetuste puhul esialgne ja lõplik ülevaatus ja sellekohaste arstlike ülevaatuste protokollimine sünnib õnnetuskindlustuse ühingu nõudel ja vajaduste rahuldamiseks, siis peab need kulud tasuma arstidele õnnetuskindlustuse ühingu, kui ta nende tasumist ei ole pannud ettevõtja peale, nagu seda on teinud Tööõnnetuste Kindlustuse ühing „Ühisoma“ oma põhikirja § 30 järgi.

Kindlustusnõukogu üldkoosolek, ära kuulunud komisjoni arvamise, asja arutanud ning käsitades Kinnitushisus seadust ja kodukorda, otsustas ühineda komisjoni seisukohaga.

5.

Võru Maavalitsus kirjaga 31. VIII 1937 nr. 1669 on palunud Kindlustusnõukogult vastust

Tsooru vallavalitsuse poolt esitatud küsimusele, kas põllumajanduslike hoonete ehitustööd, kui need on antud välja hankijale, kuuluvad Põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse alla.

Kindlustusnõukogu üldkoosolek 11. aprillist 1938. a. otsustas küsimuse põhjalikumaks kaalumiseks selle anda komisjoni, kes, ära kuulunud ka Kohtuministeeriumi Kodifikatsioonisakonna arvamise selles asjas, leidis, et Kindlustusnõukogu üldkoosoleku poolt 16. aprillil 1936. a. antud seletuse muutmiseks, mis käsitleb päevakorras olevat küsimust, ei ole põhjust, mispärast tuleb jääda 16. aprilli 1936. a. Kindlustusnõukogu seletuse juure.

Kindlustusnõukogu üldkoosolek, ära kuulunud komisjoni arvamise, küsimust arutanud ning käsitledes Kinnituspõhikõu seadust ja kodukorda, otsustas seletada, et Võru Maavalitsuse poolt esitatud küsimuse kohta põllumajanduslike hoonete ehitustööde juures töötavate tööliste kindlustamise asjas on antud seletus Kindlustusnõukogu üldkoosoleku poolt 16. aprillil 1936. a., mille järgi ehitus- ja teised tööstusliku iseloomuga tööd, kui neid tehakse talundi enda tarvis, kuuluvad selle seaduse alla ainult siis, kui põllumajapidaja teeb neid töid vahendajateta, oma töölistega. Kui need tööd on aga põllumajapidaja poolt hankena või töövõttena antud teha mõnele teisele isikule või ettevõttele, siis ei kuulu need tööd selle seaduse alla, vaid need tulevad arvata TTS IV peatüki alusel kindlustusühingu alla või kuuluvad TTS VII ptk. alla, kui tööliste arv nendel on alla viie ning Kindlustusnõukogu ei ole neid arvanud kindlustusühingu alla.

6.

3. jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusamet on palunud Kindlustusnõukogult seletust, kas käesoleval ajal alluvad tööliste haiguste vastu kindlustamise seaduse eeskirjadele veeühingute poolt tehtavad mitmesugused magistraalkraavide kaevamise, jõgede õgvendamise ja süvendamise jne. tööd, 1) kui neid töid teeb vahetult veeühing ja 2) kui neid töid teeb ettevõtja.

Analoogilise küsimusega on esinenud Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Osakonna direktori kaudu ka 6. jsk. tööinspektor.

Kindlustusnõukogu üldkoosolek 11. aprillil 1938. a. otsustas anda mainitud küsimuse üksikasjalisemaks selgitamiseks komisjoni, kes leidis:

Tööstusliku töö seaduse III ptk. määruste alla kuuluvad muuhulgas ka ehituskäitised (RT 1937, 101, 824). Veeühingute seaduse (RT 1925, 195/196, 116) § 1 selgub, et veeühingul oma ülesannete täitmisel tuleb möödapääsmatult teostada ehitustöid all- ja ülalpool maapinda. Sellepärast siis tulevad veeühingud arvata käitiste hulka, kes teostavad ehitustöid ja kellede töölistel kuuluvad Tööstusliku töö seaduse III ptk. määruste alla. Põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse (RT 1936, 12, 77) § 1 antud põllumajandusliku töö mõistet ei saa käsitleda veeühingute töö iseloomu määramisel

haiguskindlustusele kuuluvuse või mittekuuluvuse küsimuse otsustamisel. PÕVK § 1 määrab selgesõnaliselt, et ehitus- ja teised tööstusliku iseloomuga tööd tuleb lugeda põllumajanduslikuks tööks vaid sama seaduse mõttes, ja sedagi tingimusel, kui neid tehakse talundi enda tarvis. Neil põhjusil tuleb komisjoni arvates veeühingute maakuivendamise kraavide, tammide, hoonete ja muudel ehitustöödel tegutsevad töölistel kindlustada haiguse puhuks Tööstusliku töö seaduse III ptk. määruste kohaselt.

Kindlustusnõukogu üldkoosolek, kuulunud komisjoni arvamise, küsimust arutanud ning käsitledes Kinnituspõhikõu seadust ja kodukorda, otsustas ühineda komisjoni poolt toodud motiividega ning seletada, et veeühingute poolt teostatavad maaparandustööd kuuluvad Tööstusliku töö seaduse III ptk. eeskirjade alla, vaatamata asjaolule, kas neid töid teeb vahetult veeühing või need on antud välja ettevõtjale.

7.

Viljandi Maaveekomisjon kirjaga 20. XI 1937. a. on palunud Kindlustusnõukogult seletust,

kas veeühingute poolt kaevetavate maakuivendamiskraavide kaevajad töölistel kuuluvad kindlustamisele Tööstusliku töö seaduse IV ptk. või Põllutöölise õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse (RT 1936, 12) alusel.

Kindlustusnõukogu üldkoosolek 11. aprillist 1938. a. otsustas küsimuse üksikasjalisemaks selgitamiseks selle anda komisjoni, kes on asunud seisukohale, et kui veeühing teeb põllumajanduslikuks otstarbeks maakuivendamise töid vahetult ise oma liikmete tarvis, siis kuuluvad need tööd õnnetuskindlustuse mõttes PÕVK § 1 alla. On need tööd välja antud ettevõtjale, siis nad PÕVK § 1 alla ei kuulu, vaid tulevad arvata vastavalt kas TTS IV või VII ptk. alla kuuluvaks.

Kindlustusnõukogu üldkoosolek, kuulunud komisjoni arvamise, küsimust arutanud ning käsitledes Kinnituspõhikõu seadust ja kodukorda, otsustas ühineda komisjoni seisukohaga.

8.

Balti puuvillavabriku haigekassa juhatase seletuse küsimine 5. X 1936. a. haigekassade varade amortiseerimise kohta.

Kindlustusnõukogu otsustas: KN poolt 22. XII 1933 vastuvõetud juhised kuuaruande tab. 2 juure (RT 1934, 12) p. 5 osas muuta ning panna kehtima järgmises redaktsioonis:

5. Haigekassa varade amortiseerimist võidakse teostada kahel viisil:

Vastavalt varade kuluvusele kas

1) vähendatakse bilansis varade väärtust ja nende kapitali, või 2) eraldatakse tegevuskapitalist teatud % või summa, moodustades sellest amortisatsioonikapitali. Vara lõplikult kulumisel kantakse selle väärtus maha amortisatsioonikapitalist.

9.

1. jaoskonna tööinspektori küsimusi arutanud, Kindlustusnõukogu, käsitledes Kinnituspõhikõu

nõukogu seadust ja kodukorda, otsustas seletada:

Töötasuks nimetatakse tasu, mis tööline saab tema poolt tehtud töö eest tööandjalt. See tasu võib olla arvestatud mitmel viisil: tasu tööks tarvitatud ajaühiku eest, tasu tehtud asiühiku eest, kombineeritud süsteem, kus osa tasu maksetakse ajaühiku, osa asiühiku eest jne. Kui aga töölisel tööandja huvides töö täideviimisel tekivad vahel erakorralised kulud, mis tööandja poolt tasutakse, siis ei saa sääraseid tasusid lugeda töökuludeks. Niisugused erakorralised kulud võivad tekkida näiteks siis, kui tööline peab võtama kaugel tavalisest töökohast. Siis peab tema kandma sõidukulud, peab ennast toidustama eraldi oma perekonnast, peab võtma enesele ajutiselt teise korteri ja tal võivad olla ka mitmesugused teised kulud, mis oleksid võinud olla tegemata, kui ta oleks elanud oma alalise asukohas, näiteks pesupesemine, riiete ja pesu parandamine jne., mis harilikult tehakse töölise perekonnaliikmete poolt. Sääraseid erakorralised kulud võib tööandja tasuda otseselt, nagu seda tavaliselt tehakse sõidukulude suhtes, kuid ta võib ka töölisega kokku leppida teatud üldise summa peale päevas, nädalal või kuus. Harilikuks viisiks on, et lepitakse kokku lisakulude tasu suhtes päeva eest. Sellepärast neid tasusid nimetatakse päevarahadeks.

Nagu ülaltoodust näha, ei saa neid tasusid lugeda töötasuks otseses mõttes, mispärast nende pealt ei saa nõuda ka sotsiaalkindlustuse makse. See on ka loomulik: sotsiaalkindlustuse maksude eest saab tööline sel ajal abiraha, kui tal haiguse või vigastuse puhul puudub võimalus töötasuga end ülal pidada. See tasu on harilikult väiksem kui töölise töötasu. Vähendamine on tingitud esiteks sellest, et ajal, mil inimene tööd ei tee, on tema kulud pisut vähemad, ja teiseks võib töötasu suuruste abirahade maksimine välja kutsuda töölt loobumist kergemeelselt ja halvemal juhul isegi simuleerimist. Kui arvestada erakorralised tasud või n.-n. päevarahad ka töötasude hulka ja võksa nende pealt sotsiaalkindlustuse makse, siis võib tööline saada abirahasid, mis võivad olla tema tavalise töötasu suurused või veel suuremad. Ometi ei ole arvata, et tööline abiraha saamise õiguse ajal jääks elama erakorralistesse oludesse — ta läheb neil puhkudel ikkagi tagasi oma alatisse asukohta või ta paigutatakse haiglasse või varjupaika jne.

Kui tööandja vabastab töölise mõnesugustest erakorralistest kuludest, kas või näiteks korteri andmisega töökohal, siis see ei muuda veel n.-n. päevarahasid töötasuks, sest töölisel jäävad ikkagi teised erakorralised väljaminekud ja tavaliselt maksetakse siis päevaraha vähem, kui tööline mõnedest erakorralistest kululiikidest on vabastatud.

Olukord muutub teiseks, kui tööandja ei eralda erakorralisi kulusid töötasust, vaid maksab kõik koos töötasu nime all. Neil puhkudel tuleb paratamatult sotsiaalkindlustuse makse nõuda kogu töölisel maksetavalt summalt, sest puudub võimalus eraldada erakorralisi kulusid töötasust.

Kindlustusameti otsuseid

8. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti 20. augusti 1938. a. koosolekul.

Viljandi ühishaigekassa juhatuse kaebus 8. jsk. tööinspektori otsusele vorstitööstuse valdaja A. Mutli poolt Viljandi ühishaigekassale antavate teadete asjas.

Aruandja ettekanne-seletus:

A. Mutli endine tööline Eduard Puu esitas kirjaliku avalduse Viljandi ühishaigekassale peale teenistusest lahkumist, et temal on olnud A. Mutli vorstitööstuses peale palgaramatusse kirjutatud töölepingu veel suuline leping, mille järgi on antud temale prii söök.

Selle avalduse saatis Viljandi ühishaigekassa 8. jsk. tööinspektorile vorstitööstuse valdaja August Mutli vastutusele võtmiseks valeteadete andmises haigekassale, töölistele natuuras antud toidust haigekassale antud palgateadetes mittedeclareerimise kohta. Tööinspektor kogus selles asjas andmeid ja neid läbi vaadates otsustas teatada Viljandi ühishaigekassa juhatusele järgmist 2. IV 38. a.

„Vastuseks kirjale nr. 50, 19. I 38. a. teatan, et kirjas näidatud küsimuse asjas kogutud andmed ei näita süüteo tunnuseid. Vorstitööstuse valdaja A. Mutli seletab, et tema töölistel ei ole natuurapalka. Võimaldab töölistele tööajal toiduvõtmise perelaualt selleks, et töölisel omavoliliselt ei sööks kallihinnalisi kaitise saadusi. Eduard Puu poolt allakirjutatud tööleping ei näita natuurapalka. Ülekuulamisel E. Puu ei kinnitanud, et perelaualt tööajal antud söök oleks töölepinguline.“

Selle otsuse peale esitas Viljandi ühishaigekassa 8. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusametile järgmine kaebus:

„Viljandi ühishaigekassa juhatusele tehti teatavaks ja esitati kirjalik tõendus kod. Eduard Puu poolt, et Viljandis, Tartu tän. 10 asuv August Mutli vorstitööstus annab oma kaitise tööliste peale rahapalga veel tasu natuuras prii söögi näol, kuid missugune prii söök kaitise valdaja poolt näitamata haigekassale antavas palgateadetes vorm nr. 2-es, ja neilt tasudelt ka haiguskindlustuse maks haigekassa kasuks maksmata. See Eduard Puu poolt esitatud avaldis sai esitatud 8. jsk. tööinspektorile kaitise valdaja vastutusele võtmiseks haigekassale valeteadete andmise pärast ja palutud ühtlasi Aug. Mutlit haigekassa kasuks sisse nõuda 5 a. jooksul tasumata jäetud maks natuura tasudelt.“

Oma kirjaga 2. apr. 1938. a. nr. V-10063 teatab aga 8. jsk. tööinspektor, et tema ei leia võimalust Aug. Mutlit vastutusele võtta ega ka saamata jäänud makse sisse nõuda, kuna antav natuuras tasu ei ole töölepinguline, s. t. mitte palgaramatusse sissekantud. Selle 8. jsk. tööinspektori seletusega ei saa haigekassa juhatuse rahule jääda, kuna TTS § 267 p. 2 järele loetakse teenistustasuks ka natuuras antavad ained, kui need ettevõtte valdaja poolt antakse, ning hinnatakse antavad ained rahale ümber Kindlustusameti poolt kindlaks määratud hindade järele. Kui aga seda senini ei

ole Aug. Mutli poolt tehtud, siis on see seaduse rikkumine, sihiga kolmandale isikule, s. o. haigekassale, kahju teha, mis aga lubamatu, kuna haigekassal tulevad arstiabiandmisel Aug. Mutli tööliste vastu kõik kohused samal määral kanda kui kõikide teiste käitiste tööliste vastu, kes oma tööliste teenistustasud õieti näitavad.

Esitades käesoleva kaebuse Kinnitusametile TTS § 269 põhjal, palub Viljandi Ühishaigekassa juhatus:

1) Tunnistada 8. jsk. tööinspektori seletus Aug. Mutli vorstitööstuse poolt antavate naturatasude asjas mitte seadusepäraseks,

2) Nõuda Aug. Mutli vorstitööstuse valdaja vastutusele võtmist haigekassale valeteadete andmise pärast ja

3) Korraldust, et haigekassal saamata jäänud 5 aasta haiguskindlustusmaksud Aug. Mutli vorstitööstuse natuura tasudelt saaks sissenõutud ja haigekassale edasi antud.

Tööstusliku töö seaduse § 269 eeskirjade järgi esitatakse kaebused kindlustusametile tööinspektorite korralduste (распоряжение) vastu. Samuti ka Kindlustusameti seaduse (RT 77/78 — 1920) § 12 p. 2 eeskirjade järgi. Käesoleval juhul ei ole tegemist tööinspektori korraldusega vaid otsusega ja Tööinspektori otsuse peale kaevatakse edasi Riigi Teatajas nr. 77 — 1936. a. väljakuulutatud Tööinspeksiooni seaduse § 24 eeskirjade järgi, sest küsimus oma iseloomult kuulub tööinspeksiooni seaduse § 15 loendatud tööinspektori ülesannetesse.

Kindlustusameti kodukorra § 10 põhjal tööinspektor ei võta osa selle küsimuse otsustamisest.

Kui aga Kindlustusamet peaks siiski küsimust sisuliselt arutama, siis toimikule on lisatud juure:

1) Väljavõte Kindlustusnõukogu seletusest 13. jaanuarist 1928. a. haigekassaliikme töötause mõiste kohta.

2) Arakiri Kindlustusnõukogu I osakonna 8. jaanuari 1937. a. otsusest samalaadilises kaebuses, kusjuures asjaosaline seletab, et söök oli ette nähtud palgatingimustes. Arutusel olevas toimikus asjaosaline Eduard Puu aga seletab ülekuulamisel järgmist:

„Töötades A. Mutli vorstitööstuses, anti seal minule ka tööpäevadel toitu. Kas see toit oli palgapinguline, seda mina kinnitada ei või.“

3) Kui rahuldatakse haigekassa kaebus, siis A. Mutli süüdistusmaterjal tuleb esitada Viljandi 1. jaoskonnakohtunikule ja edasikaabe korral Viljandi ringkonnakohtule. Toimikule on juurde lisatud arakiri Pärnu 1. jaosk. rahukohtuniku otsusest, tööinspektori apellatsioonikaebusest ja Viljandi-Pärnu rahukogu otsusest, mille järgi toimus samalaadiline kohtuprotsess. Uue Tööliste töölepingu seadusega on küll neis kohtuotsuseis näidatud paragrahvid muutenud, aga sisuliselt on olukord jäänud samaseks.

Asja arutanud, Kindlustusamet leidis, et Tööstusliku töö seaduse § 269 järgi esitatakse kaebused Kindlustusametile tööinspektorite korralduste (распоряжение) vastu.

Käesoleval juhul ei ole tegemist tööinspek-

tori korraldusega, vaid otsusega ja tööinspektori otsuse peale võib kaebusi tõsta Tööinspeksiooni seaduse § 24 ettenähtud korras. Neil põhjustel tuleb Viljandi ühishaigekassa kaebus läbi vaatamata jätta. Seepärast Kindlustusameti tegevatase Kindlustusameti seaduse § 12 p. 2 eeskirjadele, m ä ä r a s j ä t t a a s i l ä b i v a a t a m a t a .

4. jaoskonna kindlustusameti 22. septembri 1938. a. koosolekult.

Sindi ühishaigekassa volinike 12. aprilli 1938. a. peakoosoleku protokoll ja 1937. a. tegevusaasta aruande läbivaatamine.

Aruandja kannab ette Sindi ühishaigekassa volinike 12. aprilli 1938. a. peakoosoleku protokoll, mille järgi on samal koosolekul vastu võetud 1937. a. tegevusaasta aruanne. Protokollile lisatud aruandest on näha, et haigekassa on töötanud kr. 1.100,95 ülejäägiga. Kassaliikmete ravikapitalis on olnud ülekulu kr. 9.258,89 ja see summa on kaetud tegevuskapitaliga. Tagavarakapitalist on tarvitatud kinnisvara lõpetamiseks kr. 3.000,—; aasta lõpul on tagavarakapitalile juure arvatud 5% sissetulekuist, s. o. kr. 1.971,10, ja 1936. a. tegevuskapitali ülejääk kr. 4.744,72. Rahaline läbikäik aasta jooksul on ulatunud kr. 281.795,74 suuruse summami. Aktiva 1. jaanuaril 1937. a. kr. 35.632,64 ja 31. detsembril 1937. a. kr. 35.844,97. Seega tõus kr. 212,33. Raha 31. detsembril 1937. a. kr. 19.010,98. Liikmemaks 2%.

Kindlustusamet, aruandja ära lkuulanud ja Kindlustusameti seaduse § 13 I j. p. 16 põhjal, otsustas kinnitada Sindi ühishaigekassa 1937. a. tegevuse aruande ja muus osas protokollile võtta teadmiseks.

4. jaoskonna kindlustusameti 22. septembri 1938. a. koosolekult.

Sindi ühishaigekassa volinike 11. septembri 1938. a. peakoosoleku protokoll läbivaatamine.

Aruandja kannab ette Sindi ühishaigekassa volinike 11. septembri 1938. a. peakoosoleku protokoll. Peakoosolekul päevakorrapunkt 3 all on vastu võetud kassa- ja perekonnaliikmeile antavate abirahade ja arstiabi normide punkt 16 järgmisel kujul: „Iga haige on kohustatud täitma täpselt haigekassa ja arsti ettekirjutusi ning teatama haigekassale igast elukoha muutusest. Vastasel korral juhatus määrab isikule trahvisumma suuruse ja peab selle abirahast kinni, kuni volinike peakoosoleku kokkutulekuni, kus see otsustatakse.“

Selle punkti viimne lause on vastolus TTS § 319 ja Sindi ühishaigekassa põhikirja § 20 eeskirjadega, sest haigekassal on õigus nõuda kassaliikmeilt haigusest teatamist ja arstliku personaali korralduste täitmist ja nende nõuete mittetäitmisel on haigekassa peakoosolekul õigus otsustada, kas säärane kassaliige osaliselt või täieliselt abirahast ilma jätta või teda haigekassa kasuks rahatrahviga trahvida. Selle trahvi suuruse määrab igal üksikul juhul kindlaks haigekassa juhatus ning trahvi ei ole õigus abirahast maha arvata või kinni pidada kuni volinike peakoosoleku kokkutulekuni, vaid see arvatakse

käitise valdaja poolt lähimal palgamaksmisel palgast maha.

Aruandja teeb ettepaneku Sindi ühishaigekassa volinike 11. septembri 1938. a. peakoosoleku päevakorra punkt 3 all vastuvõetud otsus tühistada, muud otsused võtta teadmiseks.

Kindlustusamet, aruandja ära kuulanud ja asja arutanud, leidis, et Sindi ühishaigekassa volinike 11. septembril 1938. a. peakoosoleku päevakorra punkt 3 all vastuvõetud otsus ei ole kooskõlas TTS § 319, ja sama haigekassa põhikirja § 20 ja Kindlustusameti seaduse § 13 I j. p. 16 põhjal otsustas tühistada Sindi ühishaigekassa volinike 11. septembri 1938. a. peakoosoleku päevakorra punkt 3 all vastuvõetud otsuse ja muus osas protokollil võtta teadmiseks.

4. jaoskonna kindlustusameti 22. septembri 1938. a. koosolekult.

Pärnu ühishaigekassa liikme Jaan Kiviselg'i kaebuse läbivaatamine samalt haigekassalt abiraha saamise asjas.

Kutse asja arutamiseks oli saadetud Jaan Kiviselg'ile, kes koosolekule ei ilmunud.

Aruandja kannab ette, et Pärnu ühishaigekassa liikme Jaan Kiviselg'i avalduse kohaselt töötanud tema A/S. „Eesti Turbatööstused“ Tootsi briketitööstuses ja haigestunud jalaga 1. detsembril 1937. a. Arsti poolt olnud ta esialgu tööst vabastatud 2. XII 37. a. kuni 14. XII 37. a. Pärnu ühishaigekassa arstliku komisjoni 14. XII 37. a. otsuse põhjal saadetud ta Pärnu linnahaiglasse ravimisele, kus ta viibinud kuni 26. märtsini 1938. a. Pärnu ühishaigekassa juhatus otsusega 31. III 38. a. lõpetatud tema ravimine ja haigus-abiraha maksmine 29. XII 1937. a.

Aruandja teatab, et asjatoimetuse juures olevast haiguslehe ärakirjast on näha, et Jaan Kiviselg on olnud arsti poolt tööst vabastatud 2. XII 1937. a. kuni 15. III 1938. a. Haigekassa juhatus otsusega on temale abiraha maksetud 2. XII 1937. a. kuni 29. XII 1937. a. Haigekassa juhatus põhjendab Kiviselg'ile abiraha mittemaksmist kuni töövõimetuse lõpuni sellega, et haigekassa juhatus korraldusel olnud ta haiglasse paigutatud alates 14. XII 1937. a. kaheksa nädalaks, kuna aga Kiviselg viibis seal ligemale 3 kuud, ilma et haigla ja ka Kiviselg ise oleks palunud ravitähataja pikendamist, seega enda algatusel ja haigekassa teadmata, ning Kiviselg'i ei olevat ükski lepinguarst töövõimetuks tunnistanud kuni 15. III 1938. a. Haigekassa juhatus seisukoht, nagu oleks kassaliige Kiviselg viibinud haiglas enda algatusel ja neile teadmata, ei ole õige. Kiviselg paigutati haiglasse juhatus korraldusel ja tema sealviibimine ei olenenud temast, vaid ravijast arstist, ja kui ravija arst leidis, et Kiviselg'i haigus vajab haigemaalist ravi, siis on haigekassa kohustatud Kiviselg'ile võimaldama sammeid kogu haiguse-aja eest.

Kindlustusamet, aruandja ja Pärnu ühishaigekassa esindaja seletuse ära kuulanud, Kindlustusameti seaduse § 13 I j. p. 16 põhjal otsustas Jaan Kiviselg'i kaebuse jätta tagajärjeta.

Otsuse tegemisest ei võtnud osa kindlustusameti liikmed Pärnu ühishaigekassast J. Rändvee ja H. Raide.

4. jaoskonna kindlustusameti 22. septembri 1938. a. koosolekult.

Pärnu ühishaigekassa liikme Jaan Unt'i kaebuse läbivaatamine samalt haigekassalt abiraha saamise asjas.

Kutse asjaosalisele Jaan Unt'ile saadetud, kes koosolekule ei ilmunud.

Aruandja kannab ette Jaan Unt'i kaebuse, millest nähtub, et ta on töötanud A/S. „Eesti Turbatööstused“ Tootsi briketitööstuses alates 29. VI 1937. a. 6. oktoobril 1937. a. haigestunud ta ja Pärnu ühishaigekassa arstliku komisjoni otsuse kohaselt viibinud ta Tartu I haavakliinikus 13. X 1937. a. kuni 19. XI 1937. a. ning tööst vabastatud ta kuni 19. XII 1937. a., kuid haigekassa keelduvat temale abiraha maksmast kuni tervekssaamiseni.

Aruandja teatab, et asjatoimetusele lisatud dokumentidest nähtub, et J. Unt on enne haigestumist viimati tööl olnud 2. X 1937. a., arsti poolt töölt vabastatud 8. oktoobrist 1937. a. kuni 30. oktoobrini 1937. a., ülikooli I haavakliinikus olnud 13. oktoobrist kuni 19. novembrini 1937. a. ja arsti korraldusel tööst vabastatud veel üheksa kuuks, s. o. kuni 19. XII 1937. a. Abiraha on J. Unt'ile maksetud 8. X 1937. a. — 1. XI 1937. a. ja edaspidine abiraha maksmine katkestatud haigekassa juhatus otsuse põhjal põhjusel, nagu oleks Unt töölt lahkunud tervena ja säärasel korral haigekassa võimaldavat sammeid ainult ühe kuu kestes pärast töölt lahkumist. Aruandja märgib, et eeltoodud Pärnu ühishaigekassa juhatus seisukoht ei ole kooskõlas Kindlustusnõukogu 5. märtsi 1936. a. seletusega.

Kindlustusamet, aruandja ära kuulanud, leidis, et Pärnu ühishaigekassa juhatus seisukoht J. Unt'ile pärast 30. IX 1937. a. abiraha mittemaksmise asjas on vastolus Kindlustusnõukogu 5. märtsil 1936. a. antud seletusega, ja Kindlustusameti seaduse § 13 I j. p. 16 põhjal otsustas kirjutada Pärnu ühishaigekassale ette maksa J. Unt'ile abiraha kogu haiguse aja eest, see on haigestumise algusest kuni tervekssaamiseni.

Uusi seadusi ja määrusi

Tööstusõpilastekoolide õppetöö korraldamise määrus

avaldati 2. aug. 1938. a. RT 67 — 1938. a. Tööstusõpilastekooli õpilasiks võetakse vastu 6-klassilise algkooli või progümnaasiumi kahe klassi õpingud lõpetanud. Esimeses järjekorras võetakse vastu tööstusõpilasi. Oppeaeg õhtuti, 3-aastase õppeajaga koolides, kella 20.30 ja 2-aastasega — kella 21 õ. Nädalatlundide arv igas klassis on 9.

Meremehe tööaja seaduse muutmise seadus,

avaldatud 12. aug. 1938. a. RT 70 — 1938. a.

Laeva sõidu ajal on teki- ja masinajuhkonna ja -meeskonna liikmeile lubatud pühapäeval ning riiklikel pühadel ja kella 19 ku-

ni 6-ni ainult need tööd, mis on möödapääsmatult tarvilised laeva käivitamiseks, manööverdamiseks või navigeerimiseks, purjede kuivatamiseks, teki pesemiseks ja muudeks sääresteks toimetusteks, mis ei kannata edasilükkamist, samuti ka kergemad puhastustööd.

Välissadamais viibides peetakse laevadel järgmisi pühi: uus aasta (1. jaanuar); iseseisvuspäev (24. veebruar); suur reede; ülestõusmispühad, 2 päeva; kevadepüha (1. mai); nelipühad, 1 päev; võidupüha (23. juuni) ja jõulupühad, 2 päeva.

On loetletud möödapääsmatud tööd, kus meremehi võib rakendada tööle ka puhkepäevadel ja väljaspool normaaltööaega. Nende tööde eest ei makseta eritasu. Vahiteenistuse korral väljaspool tööaega tuleb meremehele anda vaba aega tööajast üks tund iga poolteise vahiteenistuses oldud tunni eest eelneval, samal või järgneval pühade hulka mittekuuluvale ööpäeval või siis tuleb maksa ületunnitasu.

Valga maavalitsuse sanitaarauto ülalpidamise ja kasutamise kord

on avaldatud RT 75, 1938. Sanitaarautoot võivad kasutada nii Valga maakonna kui ka Valga ja Tõrva linnade elanikud ja samuti Valga maakonna piirides asuvad omavalitsused. Sanitaarauto sõidab haigete transpordiks välja nii omavalitsuste kui ka eraisikute kutsel, kusjuures väljakutsuja on vastutav sanitaarauto sõidutasu tasumise eest tariifide kohaselt. Sõiduhind on iga jooksva kilomeetri pealt päeval 20 ja öösel 25 senti. Transport Valga linna piirides auto iga kasutamise korra pealt päeval 1.50 s. ja öösel 2 kr.

Viiljandi maakonna elamute, tööstuste ja avalike paikade ümbruse puhtuse ning korra määrus

on avaldatud RT 75 — 1938. a. Elamute ümbrus ja õued tuleb hoida puhtad mustusest, jätetest ja heidistest. Iga elamu juures peab olema kinnine ja korralik tervishoiu nõuetele vastav käimla, mis tuleb hoida puhas.

Tööstusettevõtete, kus mustust ja jätteid koguneb suuremal hulgal, olgu kindlalt suletav, seest- ja väljastpoolt tõrvatud prügikastid kuivad jätete jaoks. Roiskvesi tuleb eemale juhtida torude või kinniste kraavide abil niiviisi, et see ei rüvetaks õhku ega maapinda või veekogusid elamute ja käidavate kohtade läheduses. On keelud tööstusettevõttest ja mujalt roiskvete juhtimine oja- ja järvedesse, järvedesse ja tiikidesse enne roiskvete puhastamist ja kahjutuks tegemist sellekohaste seadmete abil. Turu- ja laadaplatsid olgu puhtad. Prügikastid ja käimlad tuleb tühjendada enne nende täitumist ja vähemalt üks kord aastas. Kui käimlad ja prügikastid levitavad halba lõhna, tuleb neid tühjendada sagedamini. Loomakorjuste maapinnale jätmine on keelud.

Viiljandi maakonna juuksetööstuste ja küüntepuhastamise töötubade puhtuse ja heakorra määrus
leidub RT 75 — 1938.

Ravivahendite, kosmeetiliste ja dieetiliste preparaatide ja desinfektsioonivahendite määrus ilmus RT 81 — 1938. a.

Raviasutuste määruse muutmise määrus, mis avaldatud RT 79 — 1938. a., toob valesse muudatusse § 13, et ravimite valmistamine raviasutustes on lubatud ainult ravialuste ja asutuse personaali tarvidusteks tingimustel, kui raviasutuses selleks on farmaatsiaosakonna poolt kohaseks tunnustatud eriruum või eriruumid vastava seadeldise ja varustusega ning kui ravimite valmistamine toimub kutseõigusliku rohuteadlase poolt, kelle registreerib farmaatsiaosakond.

Varem puudus seaduses farmaatsiaosakonna õiguste äramärkimine.

Tehnilistel põhjustel kõigil nädalapäevadel ööd ja päevad vahet pidamata kestvate tööde nimekirja punkte 3 ja 4 muudetakse

RT 79 — 1938. a., loetelles paberi- ja puupapivabrikutes ja õlikivitööstuses tööalad, kus on lubatud vahet pidamata kestvad tööd:

Paberi- ja puupapivabrikutes:

Tööd auru-, vee- ja elektrijõuallikate, juhede ja mootorite juures ja veevarustusel; tooresainete ja puude kohaletoimetamine, lehelise valmistamine ja uuesti saavutamine; puude koorimine, puhastamine, peenendamine, jahvatamine ja keetmine; jahvatatud ja keedetud aine sorteerimine, puhastamine, pesemine, pleekimine ja lõplik valmistamine; pabermassi ettevalmistamine ja paberi, papi ja kartongi valmistamine eelkuivatatud ja kuival kujul poognates ja jooksva pikkusega rullides; silutamine, lõikamine, sorteerimine, pakkimine ja valmisproduktide edasitoimetamine; mustaleelisele kogunevast tallole naatriumseebist tallole keetmine ja kuivatatusõude järelevalve; täpentiini eraldumise järelevalve ja vaatide täitmine täpentiiniga.

Õlikivitööstuses:

Tööd toorõli ajamisel, mis on seotud vahet pidamata töötavate retortide kütmise ja tühjendamisega; õlivabrikute jaoks põlevkivi laadimine, juuretoomine ja äravedu, elevaatorile etteandmine ja tõstmine; tööd bensiini ajamisel ja muude õli ja asfaldi liikide valmistamisel; õlisaaduste laadimine ja transport.

Sama loetelu on vahet pidamata kestva valmistusega tööstuskäitistes pühapäevadel ja pühadel lubatud tööde nimekirja muutmise ja täienduse määruses, mis on avaldatud ka RT 79 — 1938.

Eesti Tööliste Kindlustusühingu põhikiri

on uuel kujul avaldatud RT nr. 84, 1938. a. **Tööinspektorite tegevuspiirkondade, jaoskondade ja nende asukohtade määruse muutmise määrus**

on avaldatud RT 84 — 1938. a. Määruse järgi eriülesannetega tööinspektori tegevuspiirkonnaks on kogu Eesti vabariik. Tema otseseks ülesandeks on tööliste elu ja tervise küsimuste uurimine ja nende küsimuste lahendamises teistele tööinspektoritele abiks olemine. Eriülesannetega tööinspektori otsesele järelevalvele kuuluvad tööd vabariigi raudteel, kaasa arvatud raudteetehased ja -töökojad ning vee- teede talitusele kuuluvad tööd.

Haigekassade tegevusest

Viljandi ühishaigekassa tegevusest.

Arstiabi ümberkorraldamine. — Ambulantsi täiendatakse.

Neljapäeval, 15. sept. 1938. a., oli Viljandi ühishaigekassa volinike erakorraline peakoosolek haigekassa ruumides. Koosolekust võttis osa 37 volinikust 21. Koosolek oli otsusevõimeline.

Kokkukutsutud peakoosolek omab Viljandi ühishaigekassa elus suurima tähtsuse, kuna sel koosolekul tuli arutusele haigekassa poolt naturas antava arstiabi ümberkorraldamine. Nagu teada, tegutses Viljandi ühishaigekassa seni arstiabi andmisel vaba arstivaliku põhimõttel ning arstid said tasu visiidilt. See moodus on aga haigekassa viinud rahalistesse raskustesse, mille vältimiseks juhatusel tuli teid leida. Katsuti küll ennem arstidega läbirääkimiste teel saavutada kokkulehtu võimalusi, kuid need püüded ei annud soovitud tulemusi. Pikkemate kaalutlemiste järele juhatus tuli otsusele, et tuleb tööle rakendada haigekassa omad ambulatooriumid kindlapalgaliste arstide kaadriga. Tööle rakendatakse võimalikult suurem osa Viljandi arste, igaüks teatud tunnil päevas, et ambulatoorse süsteemi juures ei kaoks vaba arstivaliku võimalus. Ühtlasi tuleks hakata ambulatooriumis valmistama ka arstirohete raviaduseid, milleks tööle palgata vastava eriharidusega isik. Oma kaatsused ühes kalkultatsioonidega kandiski juhatus peakoosolekule ette, kus väga asjalike kaalutluste järele ühineti ühel häälel juhatus kavade ja otsustati võimalikult kiiresti alata ambulatooriumis, mis praegu ei võimalda kõikide haigete vastuvõtmist, selle täiendamist moodsate arstiriistadega ja muude ravivahenditega, mis võimaldaksid ambulatooriumis igakülgse otstarbeka ravi andmist haigeile. Kavade täideviimiseks määras peakoosolek kr. 10.000.—, mis summa võetakse haigekassal olevast erifondist, s. o. kinnisvara muutmise arvelt. Ambulatooriumi täiendamisega tuleks praegune Viljandi ühishaigekassa maja Eha tänavas täiesti haigekassa kasutusse ning üüriks sinna enam ei jääks. Seega tähtsaks ka Viljandi ühishaigekassa volikogude ammune soov, et haigekassal ei tarvitseks maja olla korterikriisi lahendamiseks, vaid et see peaks täitma haiguskindlustuse ülesandeid, s. t. sisaldama raviasutusi.

Peale selle põhjapaneva päevakorrapunkti olid peakoosolekul arutusel veel mõned jooksavad väikese tähtsusega küsimused, mis leidsid kiiresti asjaliku lahenduse. Kell 19 alanud koosolek lõpetati esimehe ja peakoosoleku juhataja Th. Jürgensoni loopsõnaga täpselt kell 21. Seega suudeti kahe tunni jooksul rahuliku ja asjaliku töötahte juures lahendada väga oluline küsimus.

P. P.

Sindi ühishaigekassa läinud-aastane tegevus lõppes 1100 kr. ülejäägiga, pealeselle arvati tagavarakapitali 1971 kr. ja 1936. a. ülejääk 4744 kr. Kassaliikmete ravikapitalis oli ülekulu 9258 kr. mis kaeti tegevuskapitalist. Rahaline läbikäik oli 281.795 kr. Raha oli aasta lõpul 19.010 kr.

Rahatrahvi haigekassa liikmetelt, kellele see juhatus poolt määratud, ei saa mitte haigusabirahast või muust toetusrahast kinni pidada, vaid haigekassa juhatus peab sellest teatama ettevõtte valdajale, kes siis rahatrahvi lähemal palgamaismisel tööliste palgast maha arvab.

Sotsiaalkindlustus

Sotsiaalse haiguskindlustuse kavatsetavast uuendusest tema suhtuvuses ravitervishoiuga ja arsti kutsetöoga kirjutab „Eesti Arstis“ nr. 9 — 1938. a. dr. A. Lübek, kes ütleb, et kindlustuskassade administratiivorganid on kompetentsed otsustama kassade administratiivseid ja majanduslikke küsimusi ning rahaliste sammete korraldamist. Kindlustatute tervise abistamise korralduse küsimus ei ole aga administratiivne ega majanduslik ala, vaid rahvatervishoiu ala, mille korraldamiseks paratamatult tuleb luua erigorganid, kes omavad asjatundmist sellel alal, kelleks on arstid.

Raviasutuste ja apteekide avamise õiguse andmine haiguskindlustusasutistele on mõeldav nende kohtade suhtes, kus ei esine üldiselt — kogukondlikke — raviasutusi. Paralleelsete haiglate asutamise võimaldamine osutub aga nii rahvamajanduslikult kui ka rahvatervishoiuliselt vaatekohalt ebaotstarbekaks ja isegi kahjulikuks. Need vähesed majanduslikud võimalused, mis meil esinevad, üldise tervishoiu korralduse hüveks tulevad suunata üldise eesmärgi poole ja mitte neid lasta killuneda. Kui omavalitsused ja haiguskindlustuse asutused raviasutusi hakkavad asutama igaüks omaette, siis ellukutsutavad asutused on paratamatult sisseseadelt ebatäiuslikud ning ei suuda täiel määral täita nendel lasuvaid ülesandeid, sest ainult suur haigla saab otstarbekalt kasutada vilunud eriteadlasi, soetada kalleid raviseadeid. Haigekassade materiaalne jõud tuleb selle eesmärgi taotlemisel liita omavalitsustega, vastava lepingu alusel kassaliikmeile kindlustada vastavas raviasutuses ravi soodustatud korras.

Edasi nõutakse abitarvitajale-kindlustatule õigust valida endale arsti, keda tema usaldab. Osa meie praegustest haigekassadest on õigesti tunnetanud selle põhinõude tähtsust, osa on selle aga kahjuks jätnud tähele panemata. Kindlustatute huvides tuleb jõuda selleni, et saavutataks usaldusvahetuse kindlustatu-abitarvitaja ja teda raviva arsti vahel, kuna see on olulisimaks tingimuseks eduka ravi saavutamiseks.

Edasi põhjendatakse haigekassade asutamist suurematele ettevõtetele ja kutsealalistele koondistele, kuna haiguskindlustuse asutuse tegevusele tuleks see suureks kasuks, kui tema liikmeskond oleks enam-vähem ühtlaste elutingimustega.

Sotsiaalkindlustuse huvides peavad eksisteerima alused, mis annavad kindlad väljavaated arsti tööolukorrale sotsiaalses haiguskindlustuses.

Lõpuks tuuakse XVI Eesti Arstide-päeva otsused, kus tunnustatakse tarviliseks, et tuleb moodustada kindlustuskassade administratiivorganite kõrval nendega käsikäes töötavad eriorganid kindlustatute abistamise alal töötava arstikonna esindajaist; kindlustatuile stantsionaarse ravi võimaldamiseks vajalised asutused tuleb igal pool, kus see vähegi on võimalik, asutada koos kohaliku omavalitsusega; igale kindlustatule tuleb jätta õigus valida arsti, keda tema usaldab, ja selle saavutamiseks tuleb tõmmata kaasa kindlustatute teravabistamise tööle võimalikult kõik arstid, kes avaldavad selleks nõusolekut; üksikute suuremate ettevõtete töövõtjaskonnale ja töövõtjate kutsealalistele koondistele tuleb jätta võimalus oma kindlustuskassade ellukutsumiseks, kui on eeldusi, et säärane kassa suudab täita temale seatud ülesandeid; sotsiaalses haiguskindlustuses tööle rakendatavate arstide töökorralduse alused peavad saama üksikasjaliselt määratud kindlaks. Arstide organisatsioonid töötaaksid välja vastavad alused ja esitaksid need Arstidekojale ja Eesti Arstide Seltside Liidule vajalike sammude astumiseks.

Ülaltoodud küsimuste kohta on haigekassade kongressid ja päevad oma seisukohad avaldanud.

Sanitaarauto muretsemist „Kiviõlisse“ peavad tööliseliseks. „Kiviõlis“ on rohkesti õnnetusjuhtumeid.

Kaevandustööliste ringkonna haigekassa asutamine tuleb otsustamisele koos haigekassade võrguga siis, kui on vastu võetud uus haiguskindlustuse seadus, mis esitatakse Riigikogule.

Kohtla-Järve haigekassa arst dr. H. Kurba siirdus kaevanduse haigla ja ambulantsi juhatajaks, uueks haigekassa arstiks kutsuti dr. Nõmmes.

Töökaitse

Rahvusvaheliste konventsioonide,

mis on sõlmitud Rahvasteliidu hoolet, nimestik on toodud 13. sept. s. a. RT nr. 5. Eesti poolt vastu võetud on järgmised töökonventsioonid:

Alaalistele vanaduse alammäära kindlaksmääramise kohta, millest peale lubatud on kütajana või söetöölisena tööd teha. — Riigikogu 29. juunil 1922. RT 1922, 104/105, 81.

Laevadel töötavate laste ja alaalistele sundliku arstliku järelevaatuse kohta. — Riigikogu 29. juunil 1922. RT 1922, 104/105, 81.

Tööpuuduse kohta. — Rk. 20. dets. 1922. RT 1922, 141/142, 84.

Laste vanaduse alammäära kohta, millest peale neid tööstustööde juures kasutada võib. Rk. 27. okt. 1922. RT 1922, 141/142, 89.

Laste öötöö kohta tööstuses. — Rk. 27. okt. 1922. RT 1922, 141/142, 89.

Tasumaksimise kohta õnnetusjuhtude puhul põllumajanduses. Rk. 26. veebr. 1923. RT 1922, 104/105, 81.

Laste vanaduse alammäära kohta, millest peale nende tööjõudu merelaevanduses tarvitada võib. — Rk. 15. dets. 1922. RT 1923, 4/5, 10.

Meremeestele töömuretsemise vahetalituse kohta. — Rk. 15. dets. 1922. RT 1923, 4/5, 9.

Tööpuuduse eest kahjutasu maksimise kohta laevaõnnetuse korral. — Rk. 15. dets. 1922. RT 1923, 4/5, 8.

Maatööliste ühinemise ja koalitsiooni õiguse kohta. — Rk. 29. juunil 1922. RT 1922, 104/105, 81.

Põllumajanduse töödessa lastavate laste vanaduse kohta. — Rk. 29. juunil 1922. RT 1922, 104/105, 81.

Tinavalge tarvitamise kohta maalritööstuses. — Rk. 29. juun. 1922. RT 1922, 104/105, 81.

Nädalapuhkepäevade asjus tööstusettevõttes. — Rk. 2. nov. 1923. RT 1923, 132/133, 109.

Meremeeste kodumaale tagasisaatmise kohta. — Rk. 24. mail 1928. RT 1928, 51, 311. RT 1928, 72, 451.

Meremeeste palkamise lepingu kohta. — Rk. 26. märtsil 1929. RT 1929, 34, 258.

Öötöö kohta pagaritööstuses. — Rk. 19. nov. 1929. RT. 1929, 97, 645; RT 1930, 5, 34.

Õnnetusjuhtude läbi vigastatud oma- ja välismaa töölistega ühtlase ümberkäimise kohta. — Rk. 19. märtsil 1930. RT 1930, 27, 160; RT 1930, 37, 234.

Laeval veetavate suurte kolide kaalu tähtsuse kohta. — Rk. 17. dets. 1931. RT 1931, 112, 793; RT 1932, 78, 603.

Naiste öötöö kohta. Riigivanema dekreet 13. nov. 1935. RT 1935, 99, 818.

Igasugustes kaevandustes maa-alustel töödel naiste tööjõu kasutamise kohta. — Riigihoidja dekr. 7. mail 1937. RT 1937, 42, 376; RT II, 1938, 1, 2.

Ratsionaliseerimine Balti puuvillavabrikus seisis selles, et üle 40 tööliste pandi töötama 2—3 telje asemel 6 teljel. Sellega ei olnud töölisel rahul ja pöördusid Sotsiaalministeeriumi poole, kes asus tööküsimusi uurima. Tulemuseks oli sotsiaalministri otsus: 1) kõigile töölistele antakse võimalus vabalt tagasi minna 3 teljele viimase tariifi alusel. 2) 6 teljel töötamisel loobumise pärast kedagi ei vallandata. 3) Keelatud on 6 teljel töötamine alla 5½-tolliste poolidega. 4) Vabrikujuhatuse deklareerib, et ta ei taha ratsionaliseerimise teel saavutatud kokkuvõtteid kasutada ettevõtja tulukuse tõstmiseks, vaid seda täieliselt ära kasutab palkade ja hindade reguleerimiseks.

Nagu hiljem ministrile esitatud märgukirjas üteldakse, ei julge töölisel siiski vallandamise kartusel tagasi minna 6-l teljelt 3-le. Sellepärast tuleks 6-l teljel töötamine keelata. Kuigi töölisi ei vallandata sellepärast, et nad 6-l teljel ei taha töötada, võib neid vallandada põhjusi nimetamata.

Ratsionaliseerimise keskuse kohta on eelnevalt välja töötatud Nagu „Kaubandus-tööstuskoja Teatajast“ nähtub, on Eesti Ratsionaliseerimise Komitee seaduse eelnõu põhimõtteliselt vastuvõetav. Olulisemad ettepanekud ja määruse kavad, mis komitee koostab ja esitab, peaksid aga saama enne üldkogu heakskiit-

mise, kuna komitee ametkonna komplekteerimisel soovitakse, et pearõhk asetataks just nendele jõududele, kes praktiliselt on rakendatavad ratsionaliseerimise alal nõuandjatena.

Kaevandustööliste päevamuresid. Kõikide põlevkivikaevanduste tööliste esindajad käisid läinud kuu lõpul majandus- ja sotsiaalministri jutul, esitades oma soove:

Vanaduse vastu kindlustamise seaduses tahavad põlevkivikaevanduste töölised, et arvestades töötajate kiire kulumisega kaevandustes, võetaks vanusemääraks, kust peale on töölistel pensioniõigus, 50 aastat.

Tööliskorterite asjus tahavad töölised, et enam ei ehitataks 1-toalisi pliidiga kortereid, vaid vähemalt tuba ja köök. Need korterid ehitab ettevõtte.

Ehituslaenu neile töölisele, kes soovivad endale elamuid püstitada, tahavad töölised:

protsendita riigilaenu 20 protsenti, protsendita laenu ettevõtjalt 20 protsenti, Pikalaenu Pangast harilikku protsendiga laenu 50 protsenti, kuna töölised ise mahutaksid ehitusse 10 protsenti.

Ministrid on lubanud neid nõudmisi kaaluda.

Tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu määruste elluviimist soovivad töölised kõrvalekaldumatult.

Sotsiaalminister on lubanud ise kohale sõita olukorraga tutvuma.

Põlevkiviringkonna haigekassa leiab pooldamist ministri poolt, kuid tuleb teostamisele koos haiguskindlustuse üldise reformiga.

Goldfeldsi põlevkivitööstuses on töölise korterikitsikus nii suur, et umbes 30 protsenti töolistest käivad tööl umbes 8—10 kilomeetri kauguselt. Tänavu ehitati juure ainult 2 tööliselamut.

Vanade töölise kaitseks vallandamise vastu oodatakse korraldusi.

Töölisi, ka põllutöölisi, ei saa vallandada enne töölepingu lõpetamise tähtaega ega mööda minnes kehtivaist seadusist.

Mõnes tööstuse ettevõttes on töölise töökoormatust hakatud suurendama, teistes töötasu vähendama.

Küsimusleht üldise töötaja lühendamise kohta tööstuses, kaubanduses ja büroodes, mille valitsuse poolt antud vastuste järgi koostatakse tulevaseks töökonverentsiks konventsiooni eelnõu, on Sotsiaalministeeriumi poolt antud arvamiste avaldamiseks kutsekodadele, samuti küsimuslehed — tänavatel liikuvate sõidukite juhtide töökestvuse ja puhkeaja reglamentatsiooni kohta ning rahvusvahelise konventsiooni kohta tehnilise ja kutselise hariduse ja tööõppimise alal.

Mürkgaasid „Kiviõli“ kaevanduses. „Kiviõli“ põlevkivikaevanduste olukorraga tutvusid 2. ja 7. jsk. tööinspektorid. Leiti, et „Kiviõlis“ on gaaside hulk suurenenud saksa lõhkeaine, anomiidi, tarvitusele võtuga. Selle lõhkeaine gaasid on pikaldase mõjuga ja mürgised. Käigu puhastamiseks pärast plahvatamist kulub 4—5 tundi. Anomiidigaasid on töölise tervisele kahjulikud ja käikude puhastamine neist takistab tööd.

Tervishoid

Alkoholikute paranduskodu sihtasutus algab tegevust. Alkoholikute paranduskodu hakkab tegutsema sihtasutuse juhtimisel. Viimane kannab nimetust Sihtasutus „Loosi Paranduskodu“ — mõisa nimetuse järgi, mis Võrumaal Loosi vallas Tabariigi Valitsuse poolt on määratud sihtasutuse alusvaraks. Sihtasutuses on esindatud Sotsiaalministeerium, Maaomavalitsuste Liit, Linnade Liit, Konsistorium ja Ap.-Õigeusu Sinod, igauks ühe, ja E. Karskusliit kolme esindajaga. Nõukogu võib uusi asutusi ja org-e juure kutsuda.

Sanatooriumide asjus seletas tervishoiu ja hoolekandetalituse abidirektor dr. Mälton Tuberkuloosi vastu võitlemise sihtasutuse nõukogu aastakoosolekul, nagu nähtud „Eesti Arstist“ nr. 10 — 1938, et Taevaskoja sanatoorium lootab ehitamise järjekorda. „Juubeli sanatoorium“ on kavatsusel, Taagepera sanatooriumi hoone on laendamisel. Tartu tiiskuse ravila ehitus vajab lõpuleviimist, Nõmmel on ehitusel eraldusmaja, Rakvere, Paide ja Narva haiglate ja Tartu linna nakkushaigla ehitused on päevakorral jne.

Nõukogu koosolek oli maikuu, osa neist ehitustest on nüüd teostatud, kuna suur osa on teostamata.

VII rahvusvahelise õnnetusmeditsiini ja kutsuhaiguste kongressi peeti 26.—30. septembrini Frankfurdis M. ä. Kongressil arutati eriküsimusi vigastatute ravi alalt, muuseas ka kutselisi kopsuhaigusi. Sellest kongressist oleks pidanud osa võtma ka Eesti töölise kindlustusühingute arste. Mujal töötavad vigastuste ravimiseks erihaiglad, meilgi oleks mõni säärane haigla mõeldav. Vigastatute erihaigla asutamine kuulub seaduse järgi töölise kindlustusühingute ülesannete hulka. Äriruumidega majade ehitamisega kindlustusühingud mujal ei tegele, küll aga haiglate ja ravilate ehitamisega.

Rahvaarvu tõstmisest kirjutab „Uudisleht“ nr. 217 s. a., tuues dr. H. Madisoni väiteid, et Eestis 2000. aastal on veel vaid 861.000 elanikku ja Eesti on praegu kogu maailmas rahvajuurdelasvu vähesuse poolest teisel kohal. Leht soovib rahvaarvu tõstmiseks Saksamaa eeskujul abielulaenusid; imikutele ja lastele teatud eluaastani täiesti prii arstiabi; lastega perekondadele korteriküsimuse lahendamist; mentaliteedi muutmist, et abielunaine sooviks enam kuj üht last, milleks võivat naisorganisatsioonid väga palju ära teha.

Emade ja lastekaitse uuest seadusest kirjutavad ajalehed vahetevahel. Seaduse eelnõu olevat välja töötatud.

Tööõnnetusi oli käesoleva aasta juulis suur- tööstustes 1306 ja kesktööstustes 97. Suhteliselt tõusis tööõnnetuste sagedus võrreldes eelmise kuuga 36,1%, sellest suur- tööstustes 37,3% ja kesktööstustes — 21,3%, nagu kirjutavad „Majandusteated“.

Gaasid „Kiviõli“ kaevurite nuhtluseks — kirjutab „Virumaa Teataja“. Kaevanduste õhupuhastuse kohta on kehtimas kindlad eeskirjad, mis täita tulevad.

Mimesugusi

Maarahvas kõneleb alkoholiküsimusest. Eriti häirib rahvast, Eesti Karskusliidu poolt kogutud andmeil, alkoholi liigne kättesaadavus ja müügikohtade lähedus iga päev tarvivatele asutustele. Nii kirjutab koolijuhataja Läänemaalt: „Viinakauplus on just jalus talumeestele. Meierei, pood, veski sealsamas. Laad peetakse alevikus. Lihaloomad vastuvõtmine sealsamas. Kõige halvem on lugu noortega — ühes poes on koolivihud ja viin!“ Taluperenaine Saaremaalt märgib: „See on toidu- ja tarbeainetekauplus — nii kui ukse avad, vaatavad kohe silma viina- ja õllepudelid nii noorele kui vanale. Ja selles poes on postitalu ja telefonikõnepunkt.“ Vallavanem Tartumaalt ütleb kokkuvõtlikult: „Maal joogikohad on väga suur pahe, on rahvale liig kättesaadavad ja ahvatlevad inimesi lihtsalt jooma.“ Tarbeainetekauplustes jookide joomise üle ei imestatagi enam.

Praegust joomist võrreldakse varasemaga: „Joodi ka, aga harvemini. Ka kodust viina aeti, kuid see oli ikka vähene. Nüüd mõned mehed ei saa enam poe juurest kaugemale.“ Väga huvitavalt kirjeldab müügikoha avamisele järgnenud sündmusi üks koolijuhataja: „Enne 1934. a. meie ümbruskonnas (kalklusi peaaegu ei esinenud, kuid kohe pärast viinapoe avamist toimus poe juures kaiks suuremat kalklust. Esimesed viinad toodi poodi, mis asetseb koolimaja ja rahvamaja juures, reede õhtul. Järgmisel pühapäeval olid poe juures vallavanem, vallakogu terves koosseisus, kaitseliidu rühma esimees ja kooli hoolekogu esimees, samuti ka kalks venelast-sulaspoisi. Sulaspõisid tungisid valla „eliidile“ kallale ja koolimaja värava ees löödi kooli hoolekogu esimehe nägu lõhki ja ka vallakohtu esimees oleks kiviga pähe saanud, kui ta õigel silmapilgul poleks saanud pead silla alla pista. Viimaks kuulutati venelased arreteerituiks ja seoti nad poe ees oleva palgi-hunniku külge kinni ning anti vallavanema korraldusse. See ei osanud meestega midagi peale hakata ja laskis nad hiljem vabaks.“

Tartumaa koolijuhataja kirjeldab seltsitegevuse hädasid: „Et viinapood just rahvamaja ja koolimaja juures asetseb, siis on see suureks nuhtluseks seltskondlikule tegevusele. Harjutust või koosolekut kokku kut-sudes on tunne, et kutsud jälle rahva kokku jooma, sest koosolekute ja harjutuste lõpul osa koosolijast jääb ikkagi viinapoe ümbrusse jooma ja kaarte mängima, ning sagedasti jõutakse koju 24 tunni pärast. Koosolekul ja harjutusel olla aga ei ole aega.“

On ka vastupidiseid arvamisi. Üks vastataja hüüab paatoslikult: „Vabale eestlasele ei ole kitsendused kohased!“ Põhjalikult peetakse olukorda endast mõistetavaks: „Ilma viinata pole elu mõeldav.“

Vana koolitegelane Hanjumaalt ütleb: „Kuigi salamüük ja puskariajamine peaksid suurenema, siis see on kui allikas, mis vahel nüriseb ja jälle kuivab, kuid müüd on jõgi, millel pole otsa ja kuhu palju inimesi upub.“

Kohaliku keeluliguse mõte on rahva seas populaarsem kui kunagi varem.

Põllutöölisi nelja liiki jaotada tahetakse Lätis. 1. liigis oleksid alaealised kuni 16. eluaastani, 2. liigis noortööliised 16—20 a., 3. liigis — üle 20 a., 4. liigis — üle 25 a. vanad. Tööliste antakse kutsetunnistused: 1. liigis — tööpilastele, 2. liigis — noorpoiste ja noortüdrukute, 3. liigis — poiste ja tüdrukute, 4. liigis — ülempoiste ja ülemtüdrukute tiitli saamiseks. — Fašistlikus riigis on ju esimene asi: tiitlid ja tunnistused!

Emade- ja lastekaitse uus seadus on Vabariigi Valitsuses arutusel.

Meesüliõpilastele õpetatakse sõjaasjandust. Igale teaduskonnale peetakse erialalisi loenguid sõjaasjandusest. Õppetöö vaheajal on meesüliõpilastele sunduslik kuni 14 päeva sõjalisi õppusi.

Kindlad istekohad raudteel sõitjatele antakse erimaksu eest.

Rahvusvahelisest koostööst avalike tööde osas võtab Eesti osa, nõustudes täitma tööorganisatsiooni üldkonverentsi 23. sektionis vastu võetud avalike tööde rekomendatsioonid avaldatud soovi niivõrd, kui see temale tehniliselt teostatav.

Riigiametnikud Itaalias peavad abielluma kõrgemates ametites hiljemalt 30, teistes aga hiljemalt 20 aasta vanuses, kui nad soovivad ametialal kõrgemale tõusta.

Poolt perekonna sissetulekut enda käsutusse tahavad inglise naised, kes on asutanud abielunaise ühingu. Vastav seaduseelnõu on välja töötatud. Eelnõu järgi abielupoolte tulud liidetakse ühiseks summaks, millest siis maha arvatakse majapidamise ja teised kulud, kuna ülejääk jaotatakse mehe ja naise vahel. Eelnõu autorid ei pea seda õigeks, kui naised ei ole sentigi oma raha. Abielunaine peab valmistama, puhastama, pesema, triikima, tege-ma sisseoste, põetama haigeid, õmblema, kasvutama lapsi. (Selle eest saab ta söögi, korteri ja riided — muud mitte midagi. Ei leidu sääraseid teenijaid, kes lepiksid nii väikese tasuga. Kui naised on tarvis endale raha, siis peab küsima mehelt või võtma majapidamise rahast. Naisele tuleb õigus anda poolele summale sellest, mis üle jääb.

Valikust meeldivuse järgi ja valikust võimete järgi kirjutab posti-telegraafi-telefoni-raadioteenijate ajakiri „Postisarv“, et võib väga kergesti ja arusaavalt juhtuda, et ametniku või teenija võimed ja tublidus teenistuse seisukohalt jäävad tähelepanemata ja tuuakse ohvriks teistele omadustele. ... Meeldivad ametnikud ja teenijad ei ole igakord mitte tublid töötajad, kuna aga seda on peagu alati n-n. ebameeldivad ametnikud, nagu tegelik elu näitab... paistab olevat tarviline, et välja lülitataks võimalus, mille järgi mõnel pool asutuse ülem valib endale ametnikke ja teenijaid ja võtab või ei võta vastu neid, kes soovivad ümberpaigutust teistest asutustest.

Määramisi ja ümberpaigutamisi tuleb toimetada objektiivselt.

Rohuteadlaste töötasudest kirjutab „Eesti Rohuteadlases“ nr. 8 K. Puusepp muuseas, et teenistustasud, mis on üldiselt madalad, saavutavad siin-seal oma juhuslikke madal- ja kõrgseise, ilma et oleks võimalik kindlat vahet teha, missugused tööandjad, kas

omavalitsused või eraettevõtted tasuvad oma teenijatele paremini. Läbisegi on töötin-
gimused omavalitsuse apteekides, mis on
suuremateks tööandjateks rohuteadlastele, pa-
remad kui eraapteekides, palgaolude koh-
ta ei saa seda aga öelda... Nii on teada
Tallinnas eraapteeki, kus rohuteadlastele mak-
setakse võrdlemisi rahuldavat palka, kuid on
ka neid, kus mitmeaastase praktikaga, korra-
likult töötavatele naisrohuteadlastele makse-
takse ainult 80—100 kr. kuus. Sama nähtus
kordub ka omavalitsuse ja haigekassade
apteekides.

Välja tõstetakse Viru maavalitsuse apteek
Rakveres, kus töötasu ligikaudu vastab ka
hiljuti vastuvõetud palgatabeli minimaalnor-
midele.

Arstidele maksetakse Tallinna ühishaige-
kassas keskmiselt kaks korda suuremat töö-
tasu kui rohuteadlastele.

Kui tahetakse oma kutse alal edaspidigi
näha tublisid meesjõude, siis parandatagu
kõigepealt teenivate rohuteadlaste töötasud
niisugusteks, mis eeldaksid akadeemilise hariduse
eriteadlasele inimväärilise eksisteerimise
võimaluse.

Tööstuste kaudu Eestis töösaanute arv
keskmiselt kuus oli 1933. a. 2718, 1934. a. —
2291, 1935. a. — 1845, 1936. a. — 1913 ja
1937. a. — 1720.

Põllutööliste tööpakkumisi põllutöökoja
tööstusteregistri 1. jaan. kuni 15. juu-
lini 1938. a.: meeste 3114, naistele 2843,
kokku 5977. Töötasumisi registreeriti sama aja
kestes: mehi 577, naisi 459, kokku 1036. Tööd
said 541 meest ja 450 naist, kokku 991.

Tööstustevõtete üldarv suur- ja kesktöös-
tuses oli 1. aug. 1938. a.: suurtööstus 454, kesktöös-
tustus 975, kokku 1429. Töötajate arv: suurtöös-
tustuses 51.990, kesktööstuses 9244, kokku
61.234.

Tunniteenistus suurtööstuses juulis 1938. a.:
meestel 42,7, naistel 25,9 senti tunnisi. Palga
üldsumma oli 1937. a. juulis: töölistel 3701
tuhat ja administratsioonil 706 tuhat krooni;
1938. a. juulis: töölistel 3734 tuhat ja admini-
stratsioonil 809 tuhat krooni.

Tööstuse eksporditegevus kasvanud. Veeti
välja „Konjunktuuri“ andmeil:

	1938	1937	1938	1937
	tonni		1000 kr.	
Tselluloos	36.142	35.729	5.297	4.536
Paber	4.847	5.339	1.303	1.162
Pölevkiviõli	31.876	22.632	2.576	1.714
Bensiin	3.079	2.068	505	450
Piiritus	1.913	437	758	143
Lihakonservid	439	317	705	495
Tallanahk	227	190	550	469
Tahvelklaas	1983	913	270	158
Maisained	278	189	228	159
Tsement	6306	—	187	—
Kokku	87.090	67.814	12.379	9.286

Tööstustööliste asundamisest kirjutab
O. Laaman „Konjunktuuris“ nr. 45/46, et
sobivamaks elamutüübiks tööstustöölisele on
üh perekonnaelamu, mille juures töölispereko-
nnal on kasutada väikeaiamaakrunt. Või-
malus elada oma s majas ja töötada oma
maalapil loob kindlaid eeldusi terve perekonna-

elu arenemiseks ja laste kõlbeliseks kasvata-
miseks ning kahtlemata annab tõuget rahvas-
tiku normaalsele kasvamisele... Pealeselle
on tööliste sidumine maaga ainus tee,
kuidas teha töölisi kultuuriliselt ja poliitiliselt
talupidajate kõrval riigi kandvamaks ühiskond-
likuks kihiks. Oma maja ja maalappi omav
töeline ei ole enam proletaarlane, kelle mõel-
sus on kergesti muutuv, vaid omanik, kes keh-
tiva ühiskondliku korra säilitamisest peaks ole-
ma otseselt huvitatud ning kellel on tugevaid
sidemeid oma riigi ja rahvaga... Tööliste
sidumine maaga aitab tööstusile kaasa alalise
ja tubli tööliiskaadri soetamisel, mida tõenda-
vad ka need vähesed katsed, milliseid meil on
tehtud tööstustööliste asundamisel, nagu Hiio-
Kärklas ja Narvas.

Põllutööliste elamuid Lätis on hakatud ehi-
tama valitsuse etetusel. 1. maist kuni 15. sep-
tembrini on antud riigi poolt laenu põllutööliste
elamute ja majapidamisehituste püstitamiseks
373 majapidamisele, kokku 531.860 latti.

Metallitööstuse käsitööliste müügiühisuse
Lätis on seni koondunud 128 käsitööettevõtet,
nimelt sepad, peenmehaanikud, plekisepad ja
elektrinstallaatorid. Ühisus korraldab toodete
müüki vahenditult tarvitajale.

Umbes 1500 poola põllutöölist jäävad tal-
veks, nagu kuulub „U. E.“, siia.

Kutseühingute põhikirjad on sotsiaalminis-
teeriumile esitatud Tööliiskoja ja E. Tööliühin-
gute Keskkliidu poolt.

Kirjanikud käisid tutvumas Virumaa töös-
tustevõtetega. Oma muljeid avaldas kümme-
kond kirjanikku lühivestluses raadios. Nagu
kaandust järeltada võib, on tööliste elu tähele
pannud Mait Metsamurk, J. Sütiste ja J. Pari-
jõgi kelle kõnest võisime seda järeltada, teiste
suhtes, kahjuks, mitte.

Ühistegevuse tänapäevast tuleviku valguses
kirjutab prof. J. Tõnisson „Ühistegevus-
lehes“ nr. 9 — 1938. Ta ütleb, et vabaduse
aade on see kaitsevaim, kes on õhutanud uude
ühistegevuse tarkamist. Demokraatlik alus on
uudsel ühistegevusel liikumisel elulisemaks nõu-
deks. Autoritaarse riikluse olustikus purusta-
takse ühistegevuse liikumise demokraatlikud
alused. Erakordne kohanemise võime iseloo-
mustab uutset ühistegevust. Ühistegevus ei
tarvita mitte ainult kapitalistliku majanduse
meetodeid, võtteid ja teid, vaid lepih ka kapi-
tali enese olemasoluga. Ühistegevus ei lähe
mitte välja kapitali hävitamisele. Ühistegevus
suudab ennast maksta panna ka suunatud
majanduse oludes. Uudne ühistegevuse liikum-
ine on oma sotsiaaluenduslike sihtidega
võimsaks vastuooluks kapitalistliku korra
pahedele. Demokraatlik põhimõte ja vabaduse
idee loovad sotsiaalse aluspinna, kus takista-
matult võib areneda vaba isiksus kultuurõhk-
konnas.

Prof. J. Tõnisson on kaljukindel kapitalist-
liku korra poolehoidja. Nõukogude Vene ühis-
tegevuse kohta on ta arvamisel, et N. Vene
„ühistegevuse varjukuju on küll vormiliselt
saanud jääda ülemaailmse ühistegevuse kes-
kuse ridadesse, kuid teatakse hästi, et tõsisest
ühistegevuse liikumisest nõukogude diktatuuri
all ei saa olla juttu.“

„Nõnda hävivad ühistegevuse liikumise eluvõimalused kõigis maades, kus on karta autoritaarse mõtte võimule tulekul demokraatliku korra hävinemisest.“

Alkohol surmas ajakirjanduse andmetel 1. augustist kuni 1. septembrini s. a., nagu kirjutab „Eesti Naime“ nr. 8: tapmisi 1, tapmiskatseid 7, alkoholi mõjul muid surmajuhte 12 ja vigastustega pääsnud 12. Pussitamisi, larmitsemisi ja hooletusi viinastunud olekus kokku 217. Riisumisi, vargusi ja muid kuritööd kokku 41. Kõiki kokku: 13 surmajuhtu, 7 tapmiskatset, 12 vigastust ja 258 muud kuritööd.

Kirjandus

„Loomulik-looduslik kopsutiisikuse ravi“. Kirjutanud dr. F. Tomson, Taagepera tiiskushaigete sanatooriumi juhataja. Eesti Tervishoiu Muuseumi väljaanne.

Raamat sisaldab igale arusaadaval kujul üksikasjalisi juhiseid kopsutiisikuse raviks.

Tekstis leidub hulk selgitavaid pilte kopsutiisikuse vormide ja ravi kohta.

Hind 75 senti. Hinna tasumisel postiteel saadetakse raamat saatukuludeta koju kätte.

Eesti Tervishoiu Muuseumi aadress: Tartu Kindral Põdra t. 32.

EHL teateid

„Töö ja Tervis“ järgmine number ilmub novembrikuu alul.

Haigekassade teenijate päeva

korraldab EHLiit laupäeval, 5. nov., ja pühapäeval, 6. nov. 1938. a., algusega kell 10 hommikul, Tallinnas, Kaubandus-tööstuskoja koosviimise saalis, Pikk tän. 20, uks B.

Päevakord:

1) Avasõna — Karl Lukk, EHL esimees.
2) Päeva juhatajate ja sekretäride valimine.

3) Arstiabi korradlus haigekassas — Ilmar Rändvee, Pärnu ühishaigekassa asjaajaja.

4) Haiguskindlustusseaduse uus eelnõu — Leop. Johanson, EHL sekretär.

Tähendus: Kui uus eelnõu veel ei ole Riigikogule esitatud, siis jääb see referaat ära.

5) Haigekassa aruanne ja statistika — Konstantin Raid, Riigi Statistika Keskbüroo referent.

6) Haigekassa arvepidamine ja tegevuse ülevaade — Voldemar Luksepp, Rakvere ühishaigekassa asjaajaja.

7) Teenijate õiguslik vahekord haigekassaga — Karl Lukk, Tartu üldhaigekassa asjaajaja.

8) Haigekassa teenijate aineeline seisukord — L. Johanson.

Referaatidele järgnevad läbirääkimised.

Referaatide järjekord võib muutuda.

EHLiit palub, et haigekassad saadaksid haigekassade teenijate-päevast osa võtma võimalikult rohkesti haigekassade teenijaid.

Juhatuse liikmete, revisjonikomisjoni liikmete ja teiste haigekassade teglaste osavõtt on soovitatav.

Eesti Haigekassade Liit.

SISU: 1) Sotsiaalsed olud ja rahva tervis — J. Sonin. 2) Töölise õnnetuskindlustus vajab reformi — V. Lukksepp. 3) Haiguskindlustusseaduse rikkumisi tööandjate poolt — A. Kaelas. 4) Töövõimetuse piir — I. Rebane. 5) Haigekassade päev. 6) Kindlustusnõukogu otsuseid. 7) Kindlustusameti otsuseid. 8) Uusi seadusi ja määrusi. 9) Haigekassade tegevusest. 10) Sotsiaalkindlustus. 11) Töökaitse. 12) Tervishoid. 13) Mitmesugust. 14) Kirjandus. 15) EHL teateid.

Iga haigekassa liige lugegu „Tööd ja Tervist“.

Kõik haigekassade tegelased levitagu „Tööd ja Tervist“.

„TÖÖ JA TERVIS“

SOTSIAALPOLIITILINE KUUKIRI

E. HAIGEKASSADE LIIDU JA SOTSIAALSE ARENGU EESTI ÜHINGU HÄÄLEKANDJA

TEGEV TOIMETAJA L. JOHANSON. VASTUTAV TOIMETAJA K. LUKK.

ILMUB 1 KORD KUUS.

Tellimise hind postiga:

Aastas 150 senti

6 kuu peale 75 „

3 kuu peale 40 „

Välismaale aastas 200 „

Üksiknumber 15 senti.

Kuulutuste hind:

1 lhk. Kr. 50.—

1/2 „ „ 25.—

1/4 „ „ 12.50

1/8 „ „ 7.25

Teksti ees 50% kallim.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ilma saatemaksuta.

Toimetuse ja talituse: Tallinn, Toompuiestee 17-a—13. Telefon 448-35.

Vastutav toimetaja Karl Lukk. Tegev toimetaja L. Johanson. Väljaandja Eesti Haigekassade Liit.

Ilmumise aeg 8. okt. 1938.

Tall. E. Kirj.-Üh. tr. Pikk 2. 1938.